

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזדעכם

גליון זרע שמשון המבואר

עניני סכות

פרשת אמר אותיות י-יג

פרשת וזאת הברכה

אות ז

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומוזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה"

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר החשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידנו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובדאי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ו"ו, שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בדאי לא על רבינו הקדוש וז"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהא לטי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבינו, אא ממנו שמיציאם לדינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהירות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

לְדֶרֶךְ הָרָעָה, וְזֶהוּ דוֹמָה לְאַתְרוֹג שֶׁדָּר
בְּאֵילָנוּ מִשְׁנָה לְשָׁנָה (סוכה לה, א). וְלֹא
יִהְיֶה בּוֹ שׁוֹם נֶקֶב וְשׁוֹם חֲזוּיִת (שם לד, ב),
וַיִּתֵּן לָבֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כג, כו) 'תִּנְהַ בְּנֵי לֶבֶךְ לִי',
וַיִּהְיֶה כָּל עֶסְקוֹ וּמַחְשְׁבוֹתָיו לַעֲשׂוֹת פְּרִי
הָדָר, דִּהְיִנוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים.

דְּרִשְׁינָן דֶּרֶךְ רְמֹז כָּל הָאֲרַבְעָה מֵינִים
שֶׁבְּלוּלָב. 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם וְכו''
פְּרִי עֵץ^א (ויקרא כג, מ), דִּהְיִנוּ אֲתָרוֹג (סוכה
לה, א), וְרְמֹז, שְׁבִיּוֹם רֹאשׁוֹן לְחֻשְׁבוֹן
עֲוֹנוֹת (תנחומא פרשת אמור כב) יִקְבֹּל עָלָיו
לְהוֹיֹת שָׁלֹם וְצָדִיק בְּמַעֲשָׂיו שֶׁל כָּל
הַשָּׁנָה הַבָּאָה, וְלֹא יִטָּה אֶפְלוּ רָגַע אֶחָד

פסוק
'ולקחתם
לכם ביום
הראשון פרי
עץ הדר'
וכו.

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

ארבעת המינים מרמזים לעבודת הקב"ה

הָרָעָה. וְזֶהוּ דוֹמָה לְאַתְרוֹג, שֶׁדָּר בְּאֵילָנוּ
מִשְׁנָה לְשָׁנָה^א - שֶׁהוּא דָר וְגָדַל בְּאֵילָנוּ שְׁתֵּים
וּשְׁלֹשׁ שָׁנִים^ב (סוכה לה, א) - וְכך צָרִיךְ הָאָדָם
לְהוֹיֹת אֲחוּז ב'עֵץ הַחַיִּים' - תּוֹרָה וּמִצְוֹת,
מִשְׁנָה לְשָׁנָה, וְלֹא יִהְיֶה בּוֹ שׁוֹם נֶקֶב, וְשׁוֹם
'חֲזוּיִת' - מִיֵּן אֲבַעְבוּעוֹת^ג (שם לד, ב), כְּלוּמָר,
שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ שׁוֹם חֲסֵרוֹן בַּעֲבוּדַתוֹ לְהַקְב"ה.
וְהַאֲתָרוֹג דּוּמָה לֵלֶב^ד ('ויק"ר ל, יד), וְזֶה מִרְמֹז
שׁוֹתֵן לָבֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(משלי כג, כו) 'תִּנְהַ בְּנֵי לֶבֶךְ לִי'. וַיִּהְיֶה כָּל
עֶסְקוֹ וּמַחְשְׁבוֹתָיו לַעֲשׂוֹת פְּרִי הָדָר, דִּהְיִנוּ
מַעֲשִׂים טוֹבִים - מִצְוֹת^ה.

בראשון של סוכות, יקבל עליו להיות שלם בלי מום

דְּרִשְׁינָן דֶּרֶךְ רְמֹז וּמוֹסֵר כָּל הָאֲרַבְעָה
מֵינִים שֶׁבְּלוּלָב. מֵה שְׁכָתוֹב ('ויקרא כג, מ)
'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר',
דִּהְיִנוּ אֲתָרוֹג^א (סוכה לה, א), וְרְמֹז, שְׁבִיּוֹם
הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג הַסֻּכּוֹת, שֶׁהוּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן
לְחֻשְׁבוֹן עֲוֹנוֹת - הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁבּוֹ חוֹזֵר
הַקְב"ה לַחֲשֹׁב אֶת עוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
אַחֲרֵי שֶׁכָּל עוֹנוֹתֵיהֶם נִמְחָלוּ לָהֶם בְּיוֹם
הַכּוֹפּוּרִים^ב (תנחומא פרשת אמור כב), יִקְבֹּל עָלָיו
לְהוֹיֹת שָׁלֹם וְצָדִיק בְּמַעֲשָׂיו שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה
הַבָּאָה, וְלֹא יִטָּה אֶפְלוּ רָגַע אֶחָד דֶּרֶךְ

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

וְגָדַל בְּאֵילָנוּ שְׁתֵּים וּשְׁלֹשׁ שָׁנִים, וְכִשְׁבָּאִין וְחוֹנְטִין
שֶׁל עֲכָשִׁי, עֲדִיין גְּדוּלִים דַּאֲשְׁתֵּק קִימִין בּוֹ.
א. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, עֲלָתָה חֲזוּיִת עַל רֹבּוֹ, נִטְלָה
פִּטְמָתָהּ, נִקְלָף, נִסְדָּק, נִיבָק וְחָסַר כָּל שְׁהוּא, פִּסּוּל.
עֲלָתָה חֲזוּיִת עַל מִיעוּטוֹ, נִטַּל עוֹקְצוֹ, נִיבָק וְלֹא
חָסַר כָּל שְׁהוּא, כִּשּׁוֹר. ז. זֶה לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ,
רַבִּי מִנִּי פֶתַח 'כָּל עֲצָמוֹתַי תִּאֲמַרְנָה ה' מִי כְמוֹךְ'
(תהלים לה, י), לֹא נִאֲמַר פִּסּוּק זֶה אֵלָּא בִּשְׁבִיל לִוְלָב,
הַשְּׁדֵרָה שֶׁל לִוְלָב דּוּמָה לְשְׁדֵרָה שֶׁל אָדָם, וְהַהֲדָס
דּוּמָה לְעֵץ, וְעֵרְבָה דּוּמָה לִפֶּה, וְהַאֲתָרוֹג דּוּמָה לֵלֶב,
אִמֵּר דּוֹד אֵין בְּכָל הָאֵיבָרִים גְּדוּל מֵאֵל, שֶׁהֵן שְׁקוּלִין
כְּגֹדֶל כָּל הַגּוֹף. הוּא 'כָּל עֲצָמוֹתַי תִּאֲמַרְנָה'.
ח. לְשׁוֹן הַפִּסּוּק, 'תִּנְהַ בְּנֵי לֶבֶךְ לִי וְעִנִּיךְ דְּרָכֵי
תִּצְרֶנָּה'. ט. זֶה לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ ('ויק"ר ל, יב), 'פְּרִי

א. לְשׁוֹן הַפִּסּוּק, 'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ
הָדָר כִּפְתַּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעֶרְבֵי נָחַל וְשִׁמְחָתֶם
לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שְׂבַעַת יָמִים'. ב. לְשׁוֹן
הַגְּמָרָא, 'פְּרִי עֵץ הָדָר', עֵץ שְׁטַעַם עֵצוֹ וּפְרִי שׁוֹה,
הוּא אֹמֶר, זֶה אֲתָרוֹג, וְעִי"ש. ג. לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ
תִּנְחוּמָא, מֵה יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין, נוֹטְלִין לִוְלָבֵיהֶן בְּיוֹם
טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חַג, וּמַהֲלִים וּמַקְלִסִּים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה לָהֶם וּמוֹחֵל
לָהֶם, וְאוֹמֵר לָהֶם, הֲרִי וִיתַרְתִּי לָכֶם אֶת כָּל עוֹנוֹתֵיכֶם
הָרִאשׁוֹנוֹת, אֲבָל מַעֲשִׂי הוּא רֹאשׁ חֲשָׁבוֹן, לִכְך כְּתִיב
'וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן', רִאשׁוֹן לְחֻשְׁבוֹן עוֹנוֹת.
ד. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, אֵל תִּקְרִי 'הָדָר',
אֵלָּא (הָדָר), דְּבַר שְׁדֵר בְּאֵילָנוּ מִשְׁנָה לְשָׁנָה.
ה. ע"פ רש"י (ד"ה הכי) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, שֶׁהַאֲתָרוֹג דָּר

וְהֵם מְעוּט עַל זְכוּתוֹ, עֲדִין הוּא
כָּשָׁר.

וְ'כַפַּת תְּמָרִים' (ויקרא שם), רֹמֵז
לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָה, שְׁהָרִי
הַלּוּלָב יֵשׁ בּוֹ טַעַם וְאֵין בּוֹ רִיחַ (ויק"ר
ל, יב). וּבִפְרָק ב' דְּעֲרוּכִין (כא, ב) אֶמְרִינֵן,
'הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ' (שיר השירים ו, יד),
אֱלוֹ בַּחֲרִי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא טַעְמוֹ טַעַם חֲטָא.

וְכִמּוֹ שֶׁהָאֲתָרוּג אִם נֶקֶב כָּל שְׁהוּא
פְּסוּל, וְאִם עֲלָתָה חֲזוּת עַל
מְעוּטוֹ, כָּשָׁר (סוכה שם). כִּךְ הָאָדָם, אִם
נֶקֶב כָּל שְׁהוּא, דְּהֵינּוּ בְּמַחֲשָׁבָה רָעָה
שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, אוֹ אִיזוֹ עֲבָרָה
חֲמוּרָה, שְׁעוֹשֶׂה פָּגָם, אִזּוֹ הוּא פְּסוּל,
וְצָרִיךְ תְּשׁוּבָה גְּדוּלָּה. אָבֵל אִם עֲלָתָה
בּוֹ חֲזוּת, שְׁעוֹשֶׂה אִיזוֹ עֲבָרָה קָלָה,

זרע שמשון המבאד

מי שאין בו מצוות יחזור בתשובה בעוד כוחותיו בו

וְ'כַפַּת תְּמָרִים' - הַלּוּלָב (ויקרא שם), רֹמֵז
לְבַעֲלֵי תְשׁוּבָה, שְׁהָרִי הַפְּרִי שֶׁל הַלּוּלָב,
שֶׁהוּא הַתְּמָרִי, יֵשׁ בּוֹ טַעַם, וְאֵין בּוֹ רִיחַ²¹
(ויק"ר ל, יב). וּבִגְמָרָא בִּפְרָק ב' דְּעֲרוּכִין (כא,
ב) אֶמְרִינֵן, 'הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ'²² (שיר השירים
ו, יד), אֱלֹ בַּחֲרִי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא טַעְמוֹ טַעַם
חֲטָא. וּמִבּוֹאֵר, ש'ריח' מְרַמֵּז לְמִי שֶׁאֵין בּוֹ
חֲטָא. וְאִם כֵּן, הַלּוּלָב שֶׁאֵין לוֹ רִיחַ, מְרַמֵּז
לְמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲטָא. וְהוּא מְלַמֵּד לַאֲדָם, וְנִרְמֵז

ניקב כל שהוא פסול, נגד העובר עבירה חמורה

וְכִמּוֹ שֶׁהָאֲתָרוּג, אִם נֶקֶב כָּל שְׁהוּא
פְּסוּל, וְאִם עֲלָתָה חֲזוּת עַל מְעוּטוֹ, כָּשָׁר
(סוכה שם). כִּךְ גַּם הָאָדָם, אִם 'נֶקֶב' כָּל
שְׁהוּא, דְּהֵינּוּ שֶׁנִּכְשַׁל בְּמַחֲשָׁבָה רָעָה שֶׁל
עֲבוּדָה זָרָה, אוֹ בְּאִיזוֹ עֲבָרָה חֲמוּרָה,
שְׁעוֹשֶׂה פָּגָם, אִזּוֹ הוּא פְּסוּל, וְצָרִיךְ תְּשׁוּבָה
גְּדוּלָּה. אָבֵל אִם 'עֲלָתָה בּוֹ חֲזוּת', דְּהֵינּוּ
שְׁעוֹשֶׂה אִיזוֹ עֲבָרָה קָלָה, וְהֵם מְעוּט עַל
זְכוּתוֹ, עֲדִין הוּא כָּשָׁר.

ציונים ומקורות

השכינה. וכך ביארו חכמי המשנה, שאם נשבר
הפיטם של האתרוג, וכן אם עלו אבעבועות על רובו
של האתרוג, האתרוג פסול, לפי שהאתרוג דומה
לשכינה, שכתוב בה 'כולך יפה רעיתי ומום אין
בך'. וזה לשון השפתי כהן (ויקרא כג, לד), בלקיחת
האתרוג תכונו גם כן לקיחת הלב שהוא האבר
הגדול, לזה הקדימו לטהר המחשבות ולשעבד
לעבודתו יתברך, כי שאר האברים הם ענף מהלב,
ובטהרת הלב יטהרו שאר האברים, ולזה התחיל בו.
י. שבעבודה זרה הקב"ה מצרף מחשבה רעה
למעשה, כמבואר בגמרא (קידושין מ, א).
יא. כך נראה מפשטות לשון המדרש שהובא בהערה
בסמוך. אבל בסדר היום (פרק כוונת הלולב
ואגודתו) פירש, שהלולב עצמו יש בו קצת טעם,
כשהוא רך כשיצא מראש הדקל, אשר שם הקורא
נתון. יב. לשון המדרש, 'כפות תמרים', אלו
ישראל, מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח,
כך הם ישראל, יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם
מעשים טובים. יג. לשון הפסוק, 'הדודאים
נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים
דודי צפנתי לך'.

עץ הדר' אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש
בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם
תורה, ויש בהם מעשים טובים. וזה לשון הגמרא
(סוטה מו, א), מאי פירות, אילמא פריה ורביה וכו',
אלא מצוות. וזה לשון התיקוני זוהר (תקונא תליסר
כט, א), 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר',
דא אתרוג, דאיהי שכינתא, לבא, דאיהו עקרא דכל
אברין דגופא, דאינון תלת הדסים, ולולב, ותרי בדי
ערבה, לבא באמצעייתא, ואברין סחור סחור ליה.
ובגין דא, אתרוג דא שכינתא, והכי אוקמוה מארי
מתניתין, אי נטלה בוכנתו, ואי עלה חזוית על רובו
פסול, בגין דאיהו דמי לשכינתא, דאתמר בה (שיר
השירים ד, ז) 'כלך יפה רעיתי ומום אין בך'
'ולקחתם לכם ביום הראשון', זה האתרוג, שהוא
מרמז על השכינה, שהיא נדמית אל הלב, שהוא
העיקר מכל האברים שבגוף, כי שאר האברים
מרומזים בלולב ומיניו, שהם שלשה הדסים נגד שתי
זרועות והגוף, והלולב כנגד אות ברית קודש, ושני
בדי ערבה כנגד שני השוקים והרגלים, והלב הוא
באמצע האברים כנגד האתרוג, והאברים הם סביב
ללב. וכיון שהאתרוג הוא כנגד הלב, לכן הוא כנגד

חלולב הם כל אחד כפול לשנים, שאם עשה חבילות של עברות, יעשה כנגדן חבילות של מצוות (ויק"ר כא, ה). ויש חצים של העליון מצד אחד של השדרה, וחצים השני מצד האחר, ולכפוף נעשים כלם עלה אחד, לרמוז, שיש לו לעשות תשובה גמורה, שהעברות יתהפכו לזכיות (יומא שם, ב), ומלאך רע יענה אמן

שאם חטא, יחזר בתשובה בעודו בכחו ובנערותו, כמו שאמרו ז"ל (עבודה זרה יט, א), אשרי שעושה תשובה כשהוא איש. שהלולב דומה לשדרה (ויק"ר ל, יד), והשדרה רומזת לבחו של אדם. ועוד, הוא גבוה מאד, לרמוז שהתשובה עולה ומגעת עד כסא הכבוד (יומא פו, א). וכל העליון של

זרע שמשון המבאד

לרמוז, שאם עשה חבילות של עברות, יעשה כנגדן חבילות של מצוות^ט (ויק"ר כא, ה). ויש חצים של העליון מצד אחד של השדרה, וחצים השני מצד האחר^כ - וזה מרמז על זכויותיו שבצדו האחד של האדם, ועבירותיו שבצדו השני, ולכפוף בראש השדרה אין שני עלים, אלא נעשים כולם עלה אחד שהוא התימות שבראש הלולב, לרמוז, שיש לו לעשות תשובה גמורה - תשובה מאהבה, עד שהעברות עצמם יתהפכו לזכיות^{כו} וכמו שאמרו בגמרא (יומא שם, ב) בענין תשובה מאהבה. ומלאך רע - הרוצה לקטרטג על האדם מחמת עוונותיו, יענה אמן, על דברי

בנטילת הלולב שאם חטא, יחזר בתשובה בעודו בכחו ובנערותו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל בגמרא (עבודה זרה יט, א), אשרי שעושה תשובה כשהוא איש - כשהוא צעיר וכוונותיו בו, לפני שמגיעים שנות הזקנה^ל, שהלולב דומה לשדרה^{טו} (ויק"ר ל, יד), והשדרה רומזת לבחו של אדם, ונרמז בזה שראוי לו לאדם לשוב בתשובה בעודו בכחו ולא לעת זקנותו.

גובה הלולב מרמז לכוחה של תשובה

ועוד רמז יש בלולב, שהוא גבוה מאד^{טז}, לרמוז שהתשובה עולה ומגעת עד כסא הכבוד^{יז} (יומא פו, א). וכל העליון של הלולב הם כל אחד כפול לשנים^{יח}, כמין חבילות,

ציונים ומקורות

רמות' (משלי ו, יז) והיו 'לטוטפות בין עיניך' (דברים ו, ח). 'לשון שקר', 'ולמדתם אותם את בניכם' (דברים יא, יט). 'ידיים שופכות דם נקי', (משלי ו, יז), 'וקשרתם לאות על ירך' (דברים ו, ח). 'לב חורש מחשבות און' (משלי ו, יח), 'והיו הדברים האלה'. 'רגלים ממהרות לרוץ לרעה' (משלי שם), 'הוי רץ אחר מילה, שהיא בין ברכים'. 'יפיה כזבים עד חמס' (משלי יד, ה), 'ואתם עדי נאום ה' (ישעיה מג, יב). 'ומשלח מדרנים בין אחים' (משלי ו, יט), 'בקש שלום ורדפהו' (תהלים לד, טו). כ. ראה גמרא (סוכה לב, א), ואמר רבא, האי לולבא דסליק בחד הוצא [שכל עליו מצד אחד מן השדרה], בעל מום הוא ופסול. כא. לשון הגמרא, אמר ריש לקיש, גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגוגות, שנאמר (הושע יד, ב) 'שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעוניך', 'הא עון מיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני, והאמר ריש לקיש, גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר

יד. לשון הגמרא, 'אשרי איש ירא את ה' (תהלים קיב, א), אשרי איש, ולא אשרי אשה, אמר רב עמרם אמר רב, אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש. טו. לשון המדרש, השדרה של לולב, דומה לשדרה של אדם. טז. זה לשון הגמרא (סוכה לו, ב), אמר ליה רבי ירמיה לרבי זריקא, מאי טעם לא מברכינן אלא על נטילת לולב, וכו', אמר ליה, הואיל ובמינו גבוה מכולן. יז. לשון הגמרא, אמר רבי לוי, גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר (הושע יד, ב) 'שובה ישראל עד ה' אלהיך'. יח. זה לשון השו"ע ('או"ח סימן תרמ"ג ס"ג), בריית עליון של לולב כך היא, כשהם גדלים, גדלים שנים שנים ודבוקים מגבן, וגב של שני עליון, הוא הנקרא תימות. יט. לשון המדרש, זה שאמר הכתוב (משלי כד, ו) 'כי בתחבולות תעשה לך מלחמה', רבי נתן ורב אחא בשם רבי סימון אמר, אם עשית חבילות של עבירות, עשה כנגדן חבילות של מצות, 'עינים

אמנם, הכתוב הקדים האתרוג, מפני שהקדוש ברוך הוא חפץ יותר שלא יחטאו האנשים, פן לא ישובו מחטאם. וזהו שהאתרוג אנו אוהזים אותו ביד שמאל (סוכה שם), מפני שהאתרוג דומה ללב (ויק"ר ל, יד), שהוא בשמאלו של אדם, לרמוז, שלעולם יהיה לבו שלם וחדור, שלא חטא כלל, ולא הלך אחר עצת יצר הרע העומד לשמאלו (ילקוט

בעל כרחו, ולא יהיה לו עוד אלא לב אחד לאביו שבשמים (עין סוכה מה, ב). ולכן אנו מברכין על גטילת לולב, אף על פי שהאתרוג חשוב ממנו (סוכה לו, ב), שיש לו טעם ויש לו ריח, ואף הכתוב הקדימו דכתיב 'פרי עץ הדר', מפני שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (ברכות לו, ב), ובעלי תשובה חשובים מצדיקים.

זרע שמשון המבאר

צדיקים גמורים יכולים לעמוד - מעלתם של בעלי תשובה, גדולה יותר ממעלתם של צדיקים גמורים¹⁰ (ברכות לו, ב), ובעלי תשובה חשובים יותר מצדיקים. אמנם, הכתוב הקדים האתרוג ללולב, מפני שבודאי הקדוש ברוך הוא חפץ יותר שלא יחטאו האנשים, פן לא ישובו מחטאם.

האתרוג בשמאל, נגד הלב שלא חטא

וזהו הטעם, שהאתרוג הרומו לשלימות, אנו אוהזים אותו ביד שמאל¹¹ (סוכה שם), מפני שהאתרוג דומה ללב (ויק"ר ל, יד) שהוא בשמאלו של אדם, לרמוז, שלעולם יהיה לבו של הצדיק שנמשל לאתרוג שלם וחדור, שלא חטא כלל, ולא הלך אחר עצת יצר הרע העומד לשמאלו¹² (ילקוט שמעוני

הסניגור שרוצים לזכותו מחמת התשובה שעשה, בעל כרחו¹³. ועוד רמז בלולב, שכמו שבלולב יש רק לב אחד, ואין השרף שבו מתפשט לצדדים, אף הבעל תשובה שוב לא יהיה לו עוד אלא לב אחד - רצון אחד, לאביו שבשמים¹⁴ (עין סוכה מה, ב).

מברכים על גטילת לולב

לפי שבמקום שבעלי תשובה עומדים וכו'

ולכן אנו מברכין על גטילת לולב, ולא על גטילת אתרוג (סוכה לו, ב)¹⁵, אף על פי שהאתרוג חשוב ממנו, שיש לו טעם ויש לו ריח¹⁶, ואף הכתוב הקדימו לפני כולם, דכתיב 'פרי עץ הדר' קודם לשאר המינים, עם כל זה הברכה היא על הלולב מפני שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין

ציונים ומקורות

לאתרוג ולברין, אמר ליה, הואיל ובמינו גבוה מכולן. כח. זה לשון המדרש (ויק"ר ל, יב), מה אתרוג זה, יש בו טעם, ויש בו ריח וכו'. כו. לשון הגמרא, דאמר רבי אבהו, מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר (ישעיה נז, יט) 'שלום שלום לרחוק ולקרוב', לרחוק ברישא, והדר לקרוב. וזה לשון הזוהר (פרשת משפטים קו, ב), ועל דא אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה עומדים. כז. לשון הגמרא, ואמר רבה, לולב בימין ואתרוג בשמאל, מאי טעמא, הני תלתא מצוות, והאי חדא מצוה. כח. לשון הילקוט, כתיב (קהלת י, ב) 'לב חכם לימינו', זה יצר טוב. 'לב כסיל לשמאלו', זה יצר הרע.

(יחזקאל לג, יט) 'ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה', לא קשיא, כאן מאהבה, כאן מיראה. כב. מליצה זו ע"פ לשון הגמרא (שבת קט, ב), וכשבא לביתו, ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר, יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך, ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו. כג. לשון הגמרא, רבי לוי אומר, כתמר, מה תמר זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים. וברש"י (ד"ה אין) כעין מוח יש בו, כגון בעץ האגוז והגפן, ואין לו אלא בעץ האמצעי הזקוף ועולה וגדל למעלה, ולא בחריטיו ומכבדותיו. כד. לשון הגמרא, אמר ליה רבי ירמיה לרבי זריקא, מאי טעם לא מברכין אלא על גטילת לולב, הואיל וגבוה מכולן, ולגבהיה

רומזים על המעשים טובים, והעין רומז
אל החכמה, בדתנו במסכת אבות (פ"ג
מ"ט), כל שמעשיו מרבין מחכמתו,
חכמתו מתקיימת, ועין שם (משנה י').
ועוד, בחדם צריך שיצאו שלושה עליו
בקנה אחד, ויהיה בו סדר של
שלוש (סוכה לב, ב), לרמוז שאדם צריך
שישלוש שנותיו במקרא במשנה
ובתלמוד (קדושין ל, א). ואף מעותיו ישלוש,
שליש בפרקמטיא וכו' (בבא מציעא מב, א).

זרע שמשון המבאר

שלמד בחכמתו, והעין עצמו שמצמיח את
הענפים רומז אל החכמה שמלמדת אותו
מה לקיים. וצריכים המעשים להיות יותר
מהחכמה, בדתנו במסכת אבות (פ"ג מ"ט),
כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו
מתקיימת, ועין שם^ב.

הדס משולש, שישלש את שנותיו
ואת מעותיו, ויבקש על שלשה דורות

ועוד, בחדם צריך שיצאו שלושה עליו
בקנה אחד^ג, ויהיה בו סדר של שלושה
הדסים^ד (סוכה לב, ב), לרמוז שאדם צריך
שישלוש שנותיו - לחלק את שנות חייו
לשלשה חלקים, שליש מהם יעסוק במקרא
- תורה שבכתב, שליש במשנה, ושליש
בתלמוד^ה (קדושין ל, א). ואף מעותיו ישלוש,
שליש בפרקמטיא - יקנה סחורה, וכו',

שמעוני פרשת מטות רמז תשפו). וחלולב בימין,
דאמרינן (פסחים קיט, א) על פסוק (יחזקאל א,
ח) 'וידי אדם וכו', זה ימינו של הקדוש
ברוך הוא, שהיא פרושה תחת כפא
הכבוד לקבל השבים.

'וענף עץ עבת' (ויקרא כג, מ), זה הדס,
דבעינן שיהיו ענפיו חופין את
עצו (סוכה לב, ב), וזהו ירמז למי שרוצה
להתהלך בדרך נכונה, שיהיה
מעשיו מרבין מחכמתו, שהענפים

פרשת מטות רמז תשפו). והלולב שהוא נגד בעל
התשובה, לוקחים ביד ימין, משום דאמרינן
בגמרא (פסחים קיט, א), על הפסוק (יחזקאל א, ח)
'וידי אדם וכו', זה ימינו של הקדוש ברוך
הוא, שהיא פרושה תחת כפא הכבוד לקבל
את השבים בתשובה^ו, ונגד הימין הפרושה
לקבל את השבים נוטלים בימין את הלולב
שנגד בעל תשובה.

ענפי ההדס חופים את עצו, מעשיו מרובים מחכמתו

'וענף עץ עבת' (ויקרא כג, מ), זה הדס,
דבעינן שיהיו ענפיו - העלים שלו, חופין -
מכסים את עצו^ז (סוכה לב, ב), וזהו ירמז למי
שרוצה להתהלך בדרך נכונה, שיהיה
שניהו מעשיו הטובים שעושה מרבין
מחכמתו, שהענפים היוצאים מן העץ
רומזים על המעשים טובים שמקיים מה

ציונים ומקורות

מתקיימת. וכל שחכמתו מרובה ממעשיו, אין חכמתו
מתקיימת. ג. לשון הגמרא (סוכה לב, ב), היכי
דמי עבות, אמר רב יהודה, והוא דקיימי תלתא תלתא
טרפי בקינא. ופירש רש"י, שלשה עליו בקן אחד
יוצאין מתוך עוקץ אחד. ד. לשון המשנה,
רבי ישמעאל אומר שלשה הדסים ושתי ערבות לולב
אחד ואתרוג אחד וכו'. ובגמרא, תניא רבי ישמעאל
אומר, 'פרי עץ הדר' אחד, 'כפת תמרים' אחד, 'ענף
עץ עבת' שלשה, 'ערבי נחל' שמים. ה. לשון
הגמרא, אמר רב ספרא משום רבי יהושע בן חנניא,
מאי דכתיב (דברים ו, ז) 'ושנתם לבניך', אל תקרי

בט. לשון הפסוק, 'וידי אדם מתחת כנפיהם על
ארכעת רגליהם ופניהם וכןפיהם לארכעתם'.
ז. לשון הגמרא, אמר רב כהנא משום רבי ישמעאל
ברבי יוסי, אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי
יהודה נשיאה, מאי דכתיב 'וידי אדם מתחת כנפיהם',
'ידו' כתיב, זה ידו של הקדוש ברוך הוא, שפרוסה
תחת כנפי החיות, כדי לקבל בעלי תשובה מיד מיד
הדין. ח. לשון הגמרא, תנו רבנן, 'ענף עץ
עבת', שענפיו חופין את עצו, ואי זה הוא, הוי אומר,
זה הדס. ט. לשון המשנה, רבי חנינא בן דוסא
אומר, וכו', כל שמעשיו מרובין מחכמתו, חכמתו

צריכה להיות משלשת במקרא משנה ותלמוד.

ולכתחלה צריך ללמד לבנו ולבן בנו
מקרא ומשנה וגמרא (עין

קדושין שם), וזהו דבעינן כל ארץ ההדס עבת למצוה. אבל לעיפובא ברב, שכתב מהרש"א בפרק קמא דקדושין (שם ח"א ד"ה עד), דלבנו חייב אדם ללמד מקרא משנה וגמרא, אבל לבן בנו אינו חייב אלא ללמדו מקרא לבד, והנה הוא

ועוד, צריך שיתפלל שלא ימושו מפיו ומפי זרעו וזרע זרעו, שמכאן ואילך התורה חוזרת על אכסניא שלה (שם פה, א).

וכתב השלחן ערוך (או"ח סימן תרמו ס"ה), דלמצוה בעינן כל ארץ ההדס עבת, ולעיפובא ברב. והטעם הוא, שעקר נטיעת התורה, הוא ובנו ובן בנו, שאז שוב אין התורה פוסקת מזרעו, ועקר התורה

זרע שמשון המבאר

נטיעת התורה בזרעו, שיהיו הוא ובנו ובן בנו תלמידי חכמים, שאז שוב אין התורה פוסקת מזרעו, ועקר התורה שלומד כל אדם צריכה להיות משלשת בשלשה מיני לימודים, במקרא משנה ותלמוד. ולכתחלה צריך ללמד לבנו ולבן בנו את כולם, מקרא ומשנה וגמרא^{טז} (עין קדושין שם), וזהו דבעינן כל ארץ ההדס עבת למצוה.

אבל לעיפובא ברב, שכתב מהרש"א בפרק קמא דקדושין (שם ח"א ד"ה עד), דלבנו חייב אדם ללמד מקרא משנה וגמרא, אבל לבן בנו אינו חייב אלא ללמדו מקרא לבד^{טז}. והנה הוא

שליש יטמין בקרקע, ושליש ישמור תחת ידו, לצורך ריוח הבא פתאום^{טז} (בבא מציעא מב, א). ועוד, מרמז ההדס המשולש, שהאדם צריך שיתפלל, שלא ימושו דברי תורה מפיו, ומפי זרעו, וזרע זרעו, ומכאן ואילך אין לו לדאוג, לפי שכל מי שהוא ובנו ובן בנו הם כולם תלמידי חכמים, הרי שמכאן ואילך - התורה חוזרת על אכסניא שלה^{טז} (שם פה, א).

למצוה לכתחילה ילמד את שלושת הדורות מקרא משנה וגמרא, ולעיפובא די בשני דורות שהם רוב

וכתב השלחן ערוך (או"ח סימן תרמו ס"ה), דלמצוה - לכתחילה, בעינן שיהיה כל ארץ ההדס עבת - משולש, ולעיפובא די ברב משולש. והטעם הוא, לפי שעקר סדר

ציונים ומקורות

הקדוש ברוך הוא, אני ערב לך בדבר זה. מאי מעתה ועד עולם, אמר רבי ירמיה מכאן ואילך, תורה מחזרת על אכסניא שלה [נתורה שלומד, מחזרת ומסייעת לו להגיע למעלת אבותיו. ע"פ מהרש"א ח"א שם ד"ה כל, עיי"ש]. לכן לשון הגמרא, עד היכן חייב אדם ללמד את בנו תורה, אמר רב יהודה אמר שמואל, כגון זבולון בן דן שלמדו אבי אביו מקרא ומשנה ותלמוד הלכות ואגדות. מיתבי, למדו מקרא אין מלמדו משנה, ואמר רבא מקרא זו תורה, כזבולון בן דן ולא כזבולון בן דן, כזבולון בן דן שלמדו אבי אביו, ולא כזבולון בן דן, דאילו התם מקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות, ואילו הכא מקרא לבד. לכן לשון מהרש"א, ויש לדקדק, דמשמע דחייב אדם גם ללמד עם בנו מקרא משנה

ושננתם, אלא 'ושלשתם', לעולם ישלש אדם שנותיו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד. מי יודע כמה חיי, לא צריכא ליומי נרש"י פירש, שצריך לחלק את ימי השבוע, כלומר, שני ימים מקרא, ושני ימים משנה, ושני ימים גמרא. והתוספות פירשו, שכל יום ויום עצמו צריך לשלש. לכן לשון הגמרא, ואמר רבי יצחק, לעולם ישלש אדם את מעותיו, שליש בקרקע, ושליש בפרקמטיא, ושליש תחת ידו. לכן לשון הגמרא, אמר רבי פרנץ אמר רבי יוחנן, כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר (ישעיה נט, כא) 'ואני זאת בריתי וגו' לא ימושו מפיו ומפי זרעו ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם'. מאי אמר ה', אמר

נפגם ונקטם אף השלישי, דהינו עין השכל.

והערכה דומה לשפתים (תנחומא פרשת

אמור יט), ובתיב (משלי יז, כח)

'גם אויל מחריש חכם יחשב' וכו', ועל פסוק זה קשה, איך 'אטם שפתיו' יכול להיות 'נבון', והא אינו נקרא 'נבון' אלא

המבין דבר מתוך דבר (חגיגה יד, א).

והנה ההפך שיש בין 'מחריש'

ובנו הם הרב של נטיעת התורה, וזהו לעיכובא ברב.

ורבי ישמעאל סבירא ליה במתניתין

(סוכה לד, ב), אפילו שנים קטומים,

ואחד אינו קטום. לפי שאדם יש לו

שתי עינים, ואינם ברשותו (ב"ר סו, ג),

שלא פעמים רואה דבר האסור בלי

מתפון, ואז נפגם ונקטם מראית העינים

שלו, וזה אינו כלום, אם לא יהיה

זרע שמשון המבאר

ההדסים, שאם שני הדסים קטומים, כשר, שהם נגד מראית העינים. אבל אם גם ההדס השלישי נקטם, פסול, לפי שהוא נגד עין השכל.

דקדוק בפסוק 'אטם שפתיו נבון'

והערכה דומה לשפתים^מ (תנחומא פרשת

אמור יט), ובאה ללמד איך ראוי לשמור מוצא

שפתיו. ובתיב (משלי יז, כח) 'גם אויל מחריש

חכם יחשב אטם שפתיו נבון'. ועל פסוק זה

קשה, בשלמא האויל המחריש נחשב חכם

כי אין רואים עליו את אוילתו, אבל איך

אמרין שבזה שהוא 'אטם שפתיו' כבר יכול

להיות 'נבון', והא אינו נקרא 'נבון', אלא

המבין דבר מתוך דבר^מ (חגיגה יד, א), ואיך

אפשר לדעת באוטם שפתיו שהוא מבין דבר מתוך דבר.

והנה ההפך שיש בין 'מחריש'

ציונים ומקורות

שלשה ברשותו, ושלשה אינן ברשותו, העין והאוזן וחוטם שלא ברשותו, חמי מה דלא בעי (הוא רואה מה שאינו רוצה), שמע מה דלא בעי, מריח מה דלא בעי, הפה והיד והרגל ברשותו וכו'.

מב. ראה משנה ברורה (סימן ע"ה סק"ז).

מג. יתכן שכונת רבנו, שכשרואה דבר איסור בלי מתכוון אין זה כלום

כל זמן שאינו מסתכל בכוונה להנות, אולם המסתכל בכוונה להנות, נפגם גם עיני שכלו.

מד. לשון המדרש (ויק"ר ל, יד), וערבה דומה לפה.

מה. לשון הגמרא, ונבון, זה המבין דבר מתוך דבר.

ובנו - שהם שני דורות ואותם חייב לשלש בשלושת מיני הלימודים, הם הרב של נטיעת התורה שחייב כל אדם לנטוע, שהם שלשה דורות, כמו שהתבאר, וזהו לעיכובא ברב.

אפילו שנים קטומים, נגד שני העינים שאינם ברשותו

ורבי ישמעאל סבירא ליה במתניתין

(סוכה לד, ב), שההדסים הם כשרים, אפילו אם

שנים מהם קטומים בראשם, ורק אחד מהם

אינו קטום^מ. והטעם, לפי שאדם יש לו שני

עינים, ואינם ברשותו, שכשעיניו פקוחות

אינו יכול לשלוט מה לראות^מ (ב"ר סו, ג),

שלא פעמים רואה דבר האסור בלי מתפון,

ואז נפגם ונקטם מראית העינים שלו, וזה

אינו כלום - אין מזיק לו כל כך^מ, אם לא

יהיה נפגם ונקטם אף חוש הראות השלישי,

דהינו עין השכל^מ. ודבר זה נרמז בדין

ותלמוד, דהא 'ושנתם לבניך' כתיב, ולעיל מקשינן

בפשיטת לשמאל מברייאת, דקתני למדו מקרא אין

מלמדו משנה. ויש ליישב, דהך ברייתא דלעיל לא

איירי אלא בבן בנו, כדמסיק כו', אבל בבנו חייב

ללמדו מקרא משנה ותלמוד, כדמוכח הכא. אבל

הרא"ש (קדושין פ"א סימן מג) לא כתב כן, אלא דבבנו נמי אינו חייב ללמדו רק מקרא, ודו"ק.

מ. לשון המשנה, רבי ישמעאל אומר, שלשה הדסים, ושתי ערבות, לולב אחד, ואתרוג אחד, אפילו שנים קטומים, ואחד אינו קטום. מא. לשון המדרש, אמר רבי לוי, ששה דברים משמשין את האדם,

לומר, שמתחלה התחיל לדבר איזה דברים, לראות אם יתפס בעל דינו, והיו דברים קלים, שבודאי הפעל דינו לא יכעס עליו, ולא נפיק מינייהו שום חרפה ונזק ומריבה, ולבסוף, כשראה שצריך להרחיב הדבור, ושפא יכעס בעל דינו, ויתרבה המריבה, שתק. ולכן נקרא חכם, כי איזהו חכם הרואה את הנולד' (תמיד לב, א).

אמנם, מי ש'אטם שפתיו', שאינו רוצה אפלו להתחיל לראות אם יתפס בעל דינו, שהוא מתירא פן יתארך הדבור מדבר טוב לדבר קשה, או שפא אף הדברים טובים

ל'אטם שפתיו', פרשו המפרשים, (כסף נבחר פרשת שלח) ש'מחריש' הינו שמתחיל לדבר, ובאמצע הדבור מחריש, אבל 'אטם שפתיו', אינו מדבר כלל ועקר. וקשה, איך ה'איל' יקרא 'חכם', והלא כבר התחיל לדבר, ומיד פשיתחיל לדבר יהיה נכר שהוא 'איל', בדכתיב (ראה קהלת י, ג) 'תחלת דברי פיהו הוללות וסכלות', ואי אפשר עוד שיהיה נקרא חכם.

ולדין הפרוש הוא כך, מי שיתחיל לדבר ואחר כך מחריש, קשה, מעיקרא מאי סבר לדבר, ולבסוף מאי סבר שהחריש. אלא ודאי צריך

זרע שמשון המבאר

מדבר במי שמדבר עם בעל דינו, ומתחלה התחיל לדבר איזה דברים עם בעל דינו, לראות אם יתפס בעל דינו, והיו דברים קלים, שבודאי הפעל דינו לא יכעס עליו, ולא נפיק מינייהו שום חרפה ונזק ומריבה, ולבסוף, כשראה שצריך להרחיב הדבור, וחושש שפא מחמת הרחבת הדיבור, יכעס בעל דינו, ויתרבה המריבה, שתק. ולכן נקרא חכם, כי איזהו חכם הרואה את הנולד' (תמיד לב, א), ואף הוא שתק מחמת שרואה שיתכן שתילד מריבה מהמשך דיבוריו.

אמנם, מי ש'אטם שפתיו', כלומר, שאינו רוצה אפלו להתחיל לראות אם יתפס בעל דינו, לפי שהוא מתירא פן יתארך הדבור מדבר טוב לדבר קשה, או שפא אף הדברים טובים שהוא יאמר,

ל'אטם שפתיו', פרשו המפרשים (כסף נבחר פרשת שלח), ש'מחריש' הינו שמתחיל לדבר, ובאמצע הדבור מחריש, אבל 'אטם שפתיו', אינו מדבר כלל ועקר^מ. וקשה, איך ה'איל' - הטיפש, יקרא 'חכם' כשיחריש, והלא כבר התחיל לדבר, ומיד פשיתחיל לדבר יהיה נכר שהוא 'איל', בדכתיב (ראה קהלת י, ג) 'תחלת דברי פיהו הוללות וסכלות'^מ, ואי אפשר עוד שיהיה נקרא חכם.

המחריש כדי למנוע ריב, נחשב לחכם

ולדין הפרוש הוא כך, מי שיתחיל לדבר ואחר כך מחריש, קשה עליו ועל מעשיו, מעיקרא - מתחילה, מאי סבר שהתחיל לדבר, ולבסוף מאי סבר שהחריש. אלא ודאי צריך לומר, שהפסוק

ציונים ומקורות

כיון שלא הרבה דברים, אבל אוטם שפתיו דהיינו שסתם פיו מלדבר כלל לזה יקרא נכון. מן לשון הפסוק, 'תחלת דברי פיהו סכלות ואחרית פיהו הוללות רעה'. ופירושו, מיד שמתחיל להוציא

מן. זה לשון הכסף נבחר, ובפשט הכתוב שאמר 'גם אויל מחריש חכם יחשב אוטם שפתיו נכון', ירצה שידוע הוא שהנכון הוא למעלה ממדריגת חכם, ואמר שהאויל שהתחיל לדבר ומחריש חכם יחשב

פסולת (ראה מגן אברהם סימן תרמו סק"ג), כך האדם צריך שיהיה נשמע קולו בלמוד התורה, בדאמרינן בערוכין (ג), ב, ברויה אשכחיה לההוא תלמידא וכו'.

יבינם הפעל דינו לרעה, ומשום הכי שתק מתחלה, לפיכך יקרא 'נבון', שהבין דבר מתוך דבר. והערבה דומה לשפתים, וכשם שהערבה פמושה

זרע שמשון המבאד

לו ערבה לחה (ראה מגן אברהם סימן תרמו סק"ג), כך האדם צריך שיהיה נשמע קולו בלמוד התורה, ולא ילמוד בלחשה כדוגמת ערבה כמושה, בדאמרינן בגמרא בערוכין (ג, ב) מ, ברויה - אשת רבי מאיר, אשכחיה - מצאה לההוא תלמידא וכו' - שהיה לומד בלחש, והוכיחה אותו שהתורה משתמרת רק במי שלומד בקול רם^ט.

יבינם הפעל דינו לרעה, ומשום הכי שתק מתחלה, לפיכך יקרא 'נבון', לפי שהבין דבר מתוך דבר - שהוא 'מבין', שמתוך דבריו הטובים, עלולים לצאת דברים רעים. וזה רמז הערבה, שיאטום שפתיו לגמרי, כשיתבונן מה עלול לצאת מדיבוריו.

ללמוד בקול רם, ולא בלחשה כערבה כמושה

והערבה דומה לשפתים, וכשם שהערבה פמושה פסולת לכתחילה כשיש

ציונים ומקורות

מסתיים בעלה אחד, ללמוד שיתהפכו עבירותיו לזכויות, ויהיה לו לב אחד להקב"ה. ומברכים בנטילת ד' המינים על נטילת לולב, ואף שהאתרוג מעולה מן הלולב, לפי שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. אולם הפסוק הקדים האתרוג, לפי שבדואי רצונו של הקב"ה שיהיו צדיקים מתחילתם. ג. האתרוג בשמאל, נגד הלב שלא חטא. הלולב בימין, נגד ימינו של הקב"ה הפשוטה לקבל שבים. ד. הדס. ענפי ההדס חופים את עצו, לרמוז שצריך שיהיו מעשיו מרובים מחכמתו. שכפי שצריך ההדס להיות משולש, כך צריך האדם לשלש את שנותיו במקרא משנה ותלמוד. וכן ישלש את מעותיו, שליש בקרקע, ושליש בפרקמטיא, ושליש תחת ידו. ויבקש על שלשה דורות שלא יפסוק התורה מהם. למצוה צריך שיהיה עבות בכל ההדס, וזה רמז שילמד מקרא משנה וגמרא הוא עצמו בנו וכן בנו. אולם לעכובא די ברובו, שילמד לו ולבנו הכל, ולבן בנו מקרא בלבד. ההדס דומה לעין, ודינו שאפילו שנים קטומים, כשרים אם השלישי אינו קטום, וזה רמז שגם אם נכשל במראית שני עיניו, עדיין הוא כשר אם לא יקלקל את עיני שכלו שיהו כמו העין השלישית. ה. ערבה. הערבה דומה לשפתים. ומרמז שלא יתחיל אפילו לדבר עם בעל דינו, כדי שלא יבא לידי קטטה, ובוה יקרא 'נבון', ולא רק 'חכם'. ועוד שכפי שערבה כמושה אינה ראויה, כך ראוי לו ללמוד ולעסוק בתורה בקול רם, ולא בלחשה כערבה כמושה.

דברים מפיו, הם דברי סכלות. מח. לשון הגמרא, ברויה אשכחיה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחשה, בטשה ביה [בעטה בו], אמרה ליה, לא כך כתוב (שמואל ב' כג, ה) 'ערוכה בכל ושמורה', אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת, ואם לאו אינה משתמרת. וראה כעין דברי רבינו בשפתי כהן (ויקרא כג, לד) וזה לשונו, ובלקייחת ערבה יכוין שהוא נגד השפתים, יכוון לשמור פיו ולשונו מלדבר שום דבר נבילה וכו', ואמרו חז"ל (ראה יומא יט, ב), לא נברא הדיבור אלא לדברי תורה וכו'.

מט. תמצית הדרוש: א. האתרוג - שהוא בלי נקב ובלי חזוית, מרמז, שיקבל האדם על עצמו להיות שלם בעבודתו להקב"ה. והוא דומה ללב, לרמז, שיתן האדם את לבו להקב"ה. ויהיה חפץ לעשות 'פרי עץ הדר', כלומר, מצוות ומעשים טובים. וכפי שנקב פנימי כל שהוא פסול, כך גם אם נכשל במחשבת עבודה זרה, או שאר עבירה חמורה, צריך תשובה גדולה. אולם כשעלתה חזוית מבחוץ על מיעוטו כשר, כך אם יש באדם איזו עבירה קטנה, אבל זכויותיו מרובים ממנה, עדיין הוא כשר. ב. הלולב - אין בו ריח, מרמז למי שאין בו מצוות, שיחזור בתשובה, בעוד 'שדרתו' בו, כלומר, בעצירותו כשהוא עדיין בכוחו. גובה הלולב מרמז לכוחה של תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד. עליו כפולים כעין חבילות, לרמז דרך התשובה, שאם עשה חבילות של עבירות, יעשה חבילות של מצוות. הלולב

יא

וְכו' הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסֵּף עָלָיו וְכו'.
וְעוֹד, לָמָּה לֹא אָמַר ב'כָּל הַיּוֹשֵׁב בִּסְפָה'.
וְעוֹד, מָהוּ 'בְּעוֹלָם הַזֶּה', דְּהָא פְּשִׁיטָא,
דְּבָכָל הַמִּצְוֹת נֶאֱמַר (דברים ז, יא) 'הַיּוֹם
לַעֲשׂוֹתָם', וְלֹא לְמַחֵר לַעֲשׂוֹתָם (ערוֹבִין
כב, א).

וַיֵּשׁ לֹמֶר, שְׁפֹד הַסְּפָה הוּא
לְהַכְנִיעַ וּלְהַחֲלִישׁ בֵּין הַסְּטָרָא
אַחֲרָא וְלִילִית כְּמוֹ שֶׁהָאֲרַכְנוּ לַעֲלִי

מִדְרַשׁ יִלְקוּט (שְׁמַעוֹנִי פֶּרֶשֶׁת אֲמֹר רִמּוֹ תַּרְנַג),
'בִּסְפַת תִּשְׁבּוּ' (ויקרא כג, מב),
אָמַר רַבִּי לִוִּי, כָּל מִי שֶׁמְקַיֵּם מִצְוֹת סְפָה
בְּעוֹלָם הַזֶּה, אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הוּא קָיָם מִצְוֹת סְפָה, אֲנִי מִסֵּף עָלָיו
מַחֲמָתוֹ שֶׁל יוֹם הַבָּא, עכ"ל.

קִשְׁיָה, מָהוּ הַלְשׁוֹן הַזֶּה, אָמַר הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הוּא קָיָם מִצְוֹת
סְפָה וְכו', הִיךְ לוֹ לֹמֶר, 'כָּל הַמְקַיֵּם

מִאֲמָדָם ז"ל
כָּל מִי
שֶׁמְקַיֵּם
מִצְוֹת סְפָה
וְכו', הוּא
קָיָם וְכו' אֲנִי
מִסֵּף עָלָיו
מַחֲמָתוֹ.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

יא

עֵיקַר כּוּזְנַת הַסּוּכָה לְהַחֲלִישׁ בֵּין הַסְּטָרָא אַחֲרָא

ב'כָּל הַיּוֹשֵׁב בִּסְפָה', אֵלָּא אָמַר כָּל הַמְקַיֵּם
מִצְוֹת סוּכָה. וְעוֹד, מָהוּ 'בְּעוֹלָם הַזֶּה', דְּהָא
פְּשִׁיטָא שׁוּמָן קִיּוֹם הַמִּצְוֹת הוּא בְּעוֹלָם
הַזֶּה, דְּבָכָל הַמִּצְוֹת נֶאֱמַר (דברים ז, יא) 'הַיּוֹם
לַעֲשׂוֹתָם' - בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא לְמַחֵר - בְּעוֹלָם
הַבָּא, לַעֲשׂוֹתָם¹ (ערוֹבִין כב, א), וְדִי הִיךְ לֹמֶר,
כָּל הַמְקַיֵּם מִצְוֹת סוּכָה, הַקְב"ה מִסֵּף עָלָיו.

סוּד הַסּוּכָה לְהַכְנִיעַ הַסְּטָרָא אַחֲרָא

וַיֵּשׁ לֹמֶר, שְׁפֹד הַסְּפָה הוּא, לְהַכְנִיעַ
וּלְהַחֲלִישׁ בֵּין הַסְּטָרָא אַחֲרָא וְלִילִית -
הַנִּקְבָּה שֶׁל הַסְּטָרָא אַחֲרָא², עַל יְדֵי שֶׁהַקְב"ה
יִקְיָן אוֹתָנוּ מִזִּי כְבוֹדוֹ הַקְדוֹשׁ וְהַטְהוֹר, כְּדִי
לְהַגֵּן עָלֵינוּ מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁהָאֲרַכְנוּ לַעֲלִי

דְּקוּקִים בְּדִרְשָׁה עַל הַמְקַיֵּם מִצְוֹת סוּכָה

מִדְרַשׁ יִלְקוּט (שְׁמַעוֹנִי פֶּרֶשֶׁת אֲמֹר רִמּוֹ
תַּרְנַג), עַל הַפְּסוּק 'בִּסְפַת תִּשְׁבּוּ'³ (ויקרא כג,
מב), אָמַר רַבִּי לִוִּי, כָּל מִי שֶׁמְקַיֵּם מִצְוֹת
סְפָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הוּא קָיָם מִצְוֹת סְפָה, אֲנִי מִסֵּף - מִגִּין עָלָיו
מַחֲמָתוֹ שֶׁל יוֹם הַבָּא - מֵהַחֲמָה שֶׁתִּשְׁרֹף אֶת
הָרִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַבָּא⁴, עכ"ל.

קִשְׁיָה, מָהוּ הַלְשׁוֹן הַזֶּה שֶׁאָמַר הִילְקוּט,
אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא קָיָם מִצְוֹת
סְפָה וְכו', הִיךְ לוֹ לִילְקוּט לֹמֶר, 'כָּל הַמְקַיֵּם
מִצְוֹת סוּכָה, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסֵּף עָלָיו
מַחֲמָתוֹ שֶׁל יוֹם הַבָּא'. וְעוֹד, לָמָּה לֹא אָמַר

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּצְאָתָם וּפִשְׁתָּם כְּעַגְלֵי מִרְבָּק', וְהִרְשַׁעִים
נִידוּנִין בָּהּ שֶׁנֶּאֱמַר 'הִנֵּה הַיּוֹם בֹּא בְּעֵר כְּתוּרָה' וְגו'.
ג. לִשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וַיִּשְׁמְרָתָ אֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים וְאֶת
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם'.
ד. לִשׁוֹן הַגְּמָרָא, 'וַהֲיִינוּ דַּאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי,
מֵאִי דְכָתִיב 'אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם', הַיּוֹם
לַעֲשׂוֹתָם, וְלֹא לְמַחֵר לַעֲשׂוֹתָם, הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם, לְמַחֵר
לְקַבֵּל שְׂכָרָם'. ה. כְּתִב בְּשִׁפְתֵי כְּהֵן (ויקרא כג,
מב), בְּסוּכוֹת תִּשְׁבּוּ וְגו', בֹּא לְרִמּוֹ עַל קְבֻלַּת חֲזוֹ"ל
שֶׁאָמְרוּ סוּכָה גְבוּהָה לְמַעַל מֵעֲשָׂרִים אַמָּה פְּסוּלָה,
לִזֶּה בֹּא הִרְמִזוּ 'בְּסִכְתִּי', בְּת"פ כִּמְנִין 'סִכְתִּי' וְהִבֵּי

א. לִשׁוֹן הַפְּסוּק, 'בִּסְפַת תִּשְׁבּוּ' שְׁבַעַת יָמִים כָּל
הָאֲזִנָּה בִּישְׁרָאֵל יִשְׁבּוּ בִּסְפַת'. ב. לִשׁוֹן
הִילְקוּט, 'בְּסוּכוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים', זֶהוּ שֶׁאָמַר
הַכְּתוּב (ישעיה ד, ו) 'סוּכָה תִּהְיֶה לְצֹל יוֹמָם', אָמַר
רַבִּי לִוִּי, כָּל מִי שֶׁמְקַיֵּם מִצְוֹת סוּכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה,
אוֹמֵר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא קָיָם מִצְוֹת סוּכָה, אֲנִי
מִסֵּף עָלָיו מַחֲמָתוֹ שֶׁל יוֹם הַבָּא. וְרָאָה בְּגִמְרָא
(נדרים ח, ב), אִין גִּיהֵנָּם לְעוֹלָם הַבָּא, אֵלָּא הַקְב"ה
מוֹצִיא חֲמָה מִנְּרִיתָקָה, צִדִּיקִים מֵתִרְפָּאִין בָּהּ וְרִשְׁעִים
נִידוּנִין בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג, כ) 'וְזוֹרַחַה לְכֶם יִרְאִי
שְׁמִי שֶׁמֶשׁ וְגו'; וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁמֶתְעַדְנִין בָּהּ,

היא להכניע הרשעים, דכתיב בָּהוּ (תהלים יב, ט) 'סביב רשעים יתהלכון', פֿמו שְׂבִשְׁבִיל זֶה אָנוּ עוֹשִׂים הַהִקְפּוֹת בְּלוֹלָב, וּבִשְׁעַת הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ מְקַרְבִּין

בְּפִרְשֵׁת וַיֵּרָא (אות ג) עַל פֶּסוּק (בראשית יח, ד) 'וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ', וְעִיֵּן שָׁם. וְעוֹד יוֹדֵעַ אֲצִלָּנוּ (עיין מהרש"א סוכה מה, א ח"א ד"ה רבי יהודה), שְׁסֻגְלַת יְמֵי הַחֵג

זרע שְׂמִשּׁוֹן הַמִּבְאָר

הסוכות, שְׁסֻגְלַת יְמֵי הַחֵג היא לְהַכְנִיעַ את הָרָשָׁעִים, דְּכָתִיב בָּהוּ (תהלים יב, ט) 'סביב רשעים יתהלכון', פֿמו שְׂבִשְׁבִיל זֶה אָנוּ עוֹשִׂים את הַהִקְפּוֹת בְּלוֹלָב - כדי להתפלל, שישמרנו הקב"ה מאויבינו שהולכים סביבותינו, וּבִשְׁעַת הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ מְקַרְבִּין

בְּפִרְשֵׁת וַיֵּרָא (אות ג), עַל הַפֶּסוּק (בראשית יח, ד) 'וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ', וְעִיֵּן שָׁם.

כל עבודת החג להכניע הקליפות

וְעוֹד יוֹדֵעַ אֲצִלָּנוּ (עיין מהרש"א סוכה מה, א ח"א ד"ה רבי יהודה) שעבודה זו אינה רק במצות סוכה, אלא כך ענינו של כל חג

ציונים ומקורות

'ואקחה פת לחם' (בראשית יח, ה), דקשה, מהו הכפל של 'פת לחם', אלא שאברהם תיקן ת"פ מנות של לילית כמנין שמה, ואף הקב"ה בצאתם ממצרים, עשה להם סוכה, כדי להגן עליהם מן המזיקין, לפי שהיו האויבים רודפים אחריהם מחמת מדת הדין שהיתה טוענת שעדיין לא נשלם הקץ, ובכחי שפיר דייק לומר הכתוב 'והוא עומד עליהם תחת העץ' (שם יח, ח), שאף בכל סוכה, עומד על היושבים בסוכה 'תחת העץ' דוקא, היינו תחת צל סוכה. וראה עוד בדברי רבינו (קהלת אות כז), שכוונת כל המצוות היא להחליש את כח הטומאה, ועל ידי כן 'מדת הדין מתפייסת לעשות עמו חסד' וכו', 'והחסד הזה הוא לו לתפארת, מלבד השכר המגיע לו בעשיית המצוה'. ח. לשון הפסוק, 'סביב רשעים יתהלכון כָּרֶם זֵלוֹת לְבָנֵי אָדָם'. ט. זה לשון השו"ע ('אורח סימן תרס ס"א-ב), נוהגים להעלות ספר תורה על (הבימה), ולהקיפה פעם אחד בכל יום, ובשביעי מקיפים אותה שבעה פעמים, זכר למקדש וכו'. נוהגים להקיף אף מי שאין לו לולב. הגה, ויש אומרים, שמי שאין לו לולב אינו מקיף, וכן נוהגין. וזה לשון מהרש"א, רבי יהודה אומר, אני והו' הושיעה כו', כפירוש רש"י, 'אני' וה' גימטריא 'אנא ה', ועוד מע"ב שמות הן כו', ע"ש. מיהו יש לעיין בזה, [למה ליה] לשנות משום כוונה זו לשון המקרא, דכתיב 'אנא ה' הושיעה' וגו' בספר תהלים (קח, כה), ולמה לא נאמר (אני והו') 'אנא ה' כו', על כוונה זו. ונראה לכוון, דרבי יהודה נמי לא אמר לשנות המקרא 'אני והו', במקום 'אנא ה', אלא בחג בהקפת המזבח, שכוונת הקפה, שישמרנו האל מסביב מצרותינו, כמו שכתוב (שם לד, ז-ח) 'ומכל צרותיו הושיעו חונה מלאך ה' סביב ליריאי' וגו', והוא בעצמו ענין הקפת יריחו ששה ימים, בכל יום פעם אחת, וביום השביעי שבעה פעמים, למפלת אויבים. וענין ההקפה דהכא במזבח,

שימוש. והענין הוא, כי האמה ששה טפחים, והטפח ארבע אצבעות, עשרים אמה הם מאה ועשרים טפחים, ומאה ועשרים טפחים הם ת"פ אצבעות כמנין 'סכת', אם כן בגובה 'סכת' תשבו וגו'. וראה בחמדת ימים (סוכות), סכ"ת בגימטריא ת"ף, כי על ידי עשיית הסוכה אנו מכניעין את לילית שעולה מספרה ת"ף, מפני כי עמה ארבע מאות ושמונים מחנות שהן מקטרגים על עם בני ישראל הקדושים. וראה ספר נפש כל חי (להגר"ח פאלאגי זצ"ל מערכה ס אות ד), ש'סכת' גימטריא 'לילית', שמצוה של סוכה דוחה את לילית, ע"ש. וזה לשון הפסיקתא דרב כהנא (פיסקא כט אות כו), כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא מסיר עליו מן המזיקים שלא יזיקו אותו, שנאמר (תהלים צא, ד) 'באברתו יסוף לך ותחת כנפיו תחסה'. ו. לשון הפסוק, 'קח נא קֶצֶץ מִיָּם וְרַחֲצוּ רִגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ'. ז. זה לשון רבינו שם, בדרך אחרת, לפי שהיה יודע אברהם, ש'סביב רשעים יתהלכון' (תהלים יב, ט), והיה צריך לישראל, שהקב"ה יקיפם מזיו כבודו הקדוש והטהור, כדי להגן עליהם ולקיים בהם 'באברתו יסוף לך ותחת כנפיו' וכו' (שם צא, ד), וכן בתפילה אנו אומרים, ופרוש עלינו סכת שלומיך, משום הכי עשה סוכה למלאכים, כדי להתפלל לפני הקב"ה שיעשה גם כן לישראל. והדין הוא שסוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה פסולה (סוכה ב, א), וכתב השפתי כהן (ויקרא כג, מב) הטעם, שבכל אמה יש ר' טפחים, וכל טפח ד' גודלים, נמצא כ' אמה, הם ת"ף אצבעות. כמנין סכ"ת, וכמנין 'לילית' הרשעה, והסוכה היא להגן עלינו משונאינו, ועד סך זה ששולטת בה זאת הרשעה אנו צריכים לסוכה, אבל למעלה מזה אין לה שליטה ואין צורך לסוכה וכו', ואף אברהם רצה להחליש כח זאת הרשעה, ומשום הכי הושיבם בסוכה, וכמו שכתב המגלה עמוקות על

במה שצריך לבון באותן הימים, ולכן אמר רבי לוי, כל מי שמקנים מצות ספה, דהינו שמכונן בה להחליש בן הסטרא אחרא, ולהגביר חלק הקדשה 'בעולם הזה', אף על פי שהוא זמן שליטה לחיצונים, כמו שפונה זו היא

שבעים פרים, ונפוך המים הרמוז ב'בו' יבואו לו' (שיר השירים ח, ז), ועין בזהר סוף פרשת פינחס (רנט, א).
ומעתה לא אמר 'כל היושב בספה', לפי שכל ישראל יושבים בספה, אבל אינם מכונים לסוד הספה

זרע שמשון המבאר

'כל היושב בספה', לפי שבדאי כל ישראל יושבים בספה, אבל אינם מכונים לסוד הספה - להכניע את החיצונים, במה שצריך לבון באותן הימים בכל מצוות החג. ולכן אינם זוכים למעלה זו שהקב"ה מגין עליהם לעתיד לבוא. ולכן אמר רבי לוי בדוקא כל מי שמקנים מצות ספה, דהינו כל מי שמכונן בה במה שצריך, והינו שמכוון להחליש את בן הסטרא אחרא, ולהגביר את חלק הקדשה 'בעולם הזה' בדוקא, אף על פי שהעולם הזה, הוא זמן שליטה לחיצונים^ט, כמו שפונה זו היא

שבעים פרים, וגם היו מנסכים נפוך המים הרמוז בפסוק (שיר השירים ח, ז) 'בו' יבואו לו', על שם שנסוך המים, נלמד מן האותיות המיותרות שכתובים בענייני הקרבנות של ימי ב' ו' וז' של חג הסוכות^ט (שבת קג, ב; תענית ב, ב). ועל ידי הקרבת קרבנות החג, וניסוך המים, היו האומות נכנעים לפני בני ישראל^ט. ועין בזהר סוף פרשת פינחס^ט (רנט, א).

המכוין להכניע הקליפות בעולם הזה יזכה להגנה מהקליפות בעולם הבא

ומעתה - מטעם זה, לא אמר הילקוט

ציונים ומקורות

הפסוק, 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא יטשפתה אם ימן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבואו לו'. יב. זה לשון הגמרא, דתניא, רבי יהודה בן בתירה אומר, נאמר בשני 'ונסכים' [במקום 'ונסכה', והרי המ"ם מיותרת], בשני 'ונסכיה' [והיו"ד מיותרת], בשביעי 'כמשפט' [במקום 'כמשפט', והמ"ם מיותרת], הרי מ"ם יו"ד מ"ם [מיותרת, וזה בנוטריקון] 'מים', מכאן רמז לניסוך מים מן התורה. יג. וראה עוד בדברי רבינו להלן (אות יח). יד. לשון הזהרה, ועל דא כתיב (משלי כה, כא) 'אם רעב שונאך האכילהו לחם', אלץ אינון קרבנין דחג, 'ואם צמא השקהו מים' (שם), אלץ מים דרשימין הכא ביומי דחג, ביומא תניינא, וביומא שתיתאה, ושביעאה, וסימן 'בו' יבואו לו. [ועל זה נאמר 'אם רעב שונאך האכילהו לחם', אלו הם הקרבנות של חג הסוכות. ומה שכתוב 'ואם צמא השקהו מים', אלו הם ניסוך המים הרשומים כאן בימי החג, דהיינו ביום השני, וביום הששי, וביום השביעי, והסימן הוא 'בו' יבואו לו]. טו. פירוש, ובה מדויק למה נקט בדוקא 'בעולם הזה', כי זה עיקר מעלתו שמחליש את כוחם בעולם הזה אף שזה מקום שליטה שלהם. וראה עוד בדברי

על שם הכתוב (שם כו, ו) 'ואסובבה את מזבחך ה', כי התם ביריתו, פעם אחת בכל יום מ' ימי החג, וז' פעמים ביום השביעי. ולכן מזכירין אלו שני שמות 'אני וה', על דרך 'עמו אנכי בצרה' (שם צא, טו), כביכול שיושיע לעצמו, וכמו שכתבו התוספות (ד"ה אני), ולזאת הכוונה היה ההיקף בערבה, על שם הכתוב 'סביב רשעים יתהלכון', שבה נמשלו הרשעים אויבינו, שבהיקף זה יכלו הרשעים, כמו שהערכה זו כלה על ידי חבטת בסוף, ודו"ק. י. לשון הגמרא (סוכה נה, ב), אמר רבי אלעזר, הני שבעים פרים כנגד מ', כנגד שבעים אומות. ופירש רש"י, כנגד שבעים אומות, לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם, לפי שנידונין בחג על המים. אולם, מדברי הזהרה (פרשת פינחס רנט, א, הו"ד להלן בהערה), שעל קרבנות החג, כתוב (משלי כה, כא) 'אם רעב שונאך האכילהו לחם', משמע בדברי רבינו, שהקרבנות באו להגן עלינו מהאומות. וזה לשון המהרש"א (ח"א שם ד"ה הני), ואיתא במדרש, דלכך פוחתין והולכין, לרמוז שהאומות עובדי כוכבים פוחתין והולכין, וכל אומה יש לה שר מלמעלה, ואין לך אומה הנופלת, שאין שר שלהם נופל מקודם. ועיין עוד רש"י (במדבר כט, יח), ורבינו בחיי (שם כט, יג). יא. לשון

בְּאֵמֶת שְׁלֵמוֹת מִצּוֹת הַסֵּכָה, אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא קַיִם מִצּוֹת סֵכָה, בְּלוֹמַר, הוּא בּוֹן לְהַחֲלִישׁ בֶּחַ הַמִּקְטָרְגִּים וְהַחֲצוּנִים, מִשּׁוֹם הֵכִי, מִדָּה בְּסוּף הַפֶּרָשָׁה (אות יח).

יב

פֶּסוּק (ויקרא כג, מב-מג) 'בִּסְפַת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים' וכו'. הִנֵּה אָמְרוּ ז"ל (סוכה ו, ב), שְׁנֵים חֲסָרִים וְאַחַד מֵלֵא. וְצָרִיךְ טַעַם, לָמָּה דּוֹקָא הָאֲחֵרוֹן

מאמרים ז"ל
'בספת תשבו'
שבועת ימים',
שנים חסרים
ואחד מלא.

זרע שְׁמִשּׁוֹן הַמִּבְאָד

בְּאֵמֶת שְׁלֵמוֹת מִצּוֹת הַסֵּכָה, וּלְכַךְ צָרִיכִים לִכּוֹן כּוּוֹנָה זֹאת בַּעַת קִיּוֹם הַמַּצוּה. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה כֵן עָלָיו אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא קַיִם מִצּוֹת סֵכָה, בְּלוֹמַר, הוּא בּוֹן לְהַחֲלִישׁ אֶת בֶּחַ הַמִּקְטָרְגִּים וְהַחֲצוּנִים, מִשּׁוֹם הֵכִי, מִדָּה בְּסוּף הַפֶּרָשָׁה (אות יח).

יב

ביציאת מצרים ישבו בסוכות ישראל והמלאכים

אִלֵּם שְׁנֵים מֵהֶם חֲסָרִים שֶׁנִּכְתְּבוּ 'סִפַּת' בְּלֹא הָאוֹת ו', וְאַחַד כְּתוּב בְּכַתִּיב מֵלֵא 'סִפַּת' עִם הָאוֹת וַא"ו. וּמִכֵּאן לְמַדְנוּ, שְׁכַדִּי שֶׁהַסּוּכָה תִּהְיֶה כַּשִּׁירָה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהּ שְׁלֹשׁ דַּפְנוֹת, שְׁתֵּים מֵהֶן 'כְּהַלְכָתָן' - שְׁלִימוֹת, וְהַשְּׁלִישִׁית דִּי שִׁיחָא אֹורְכָה טַפְחָא. וְצָרִיךְ לִתֵּת טַעַם, לָמָּה דּוֹקָא הָאֲחֵרוֹן דְּקִדּוּקִים בְּכַתִּיב 'בַּסּוּכּוֹת' שְׁנֵים חֲסָרִים וְאַחַד מֵלֵא

בִּפְסוּק (ויקרא כג, מב-מג) 'בִּסְפַת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָאֲזָרָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בִּסְפַת'. לְמַעַן יֵדְעוּ דִּרְתִּיכֶם כִּי בִּסְפַת הוֹשְׁבֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל^א. הִנֵּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בַּגְמָרָא (סוכה ו, ב), שֶׁשְׁלֹשָׁה פַעַמִּים כְּתוּב בַּפְסוּקִים אֵלֶּה תִּיבַת 'סִפַּת',

ציונים ומקורות

'בִּסְפַת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָאֲזָרָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בִּסְפַת'. לְמַעַן יֵדְעוּ דִּרְתִּיכֶם כִּי בִּסְפַת הוֹשְׁבֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. ב. לְשׁוֹן הַגְמָרָא, תַּנּוּ רַבָּנִן, שְׁתֵּים כְּהַלְכָתָן וְשְׁלִישִׁית אִפִּילוּ טַפְחָא וכו', רַבָּנִן סַבְרִי, יֵשׁ אִם לְמַסּוֹרֶת, 'בַּסּוּכּוֹת בַּסּוּכּוֹת' [פִּירֵשׁ רַש"י, חַד מֵלֵא, וְתִרְיָן חֲסָרִין], הִרִי כֵּאֵן אַרְבַּע, דֵּל חַד לְגוֹפִיָּה, פִּשּׁוּ לְהוּ תִּלְתָּא, שְׁתֵּים כְּהַלְכָתָן, וְאַתָּא הִלְכְתָּא וְגִרְעָתָה לְשְׁלִישִׁית וְאוֹקְמָה אִטְפַּח [בְּאוֹתָם פְּסוּקִים, כְּתוּב פַּעַמִּים 'בַּסּוּכּוֹת' חֲסֵר הָאוֹת ו', וְהִרִי זֶה לְפִי הַמַּסּוֹרֶת, כֵּאֵלִילוּ נִכְתְּבוּ בַלְשׁוֹן יַחֲדִי. וּפַעַם אַחַת נִכְתְּב 'בַּסּוּכּוֹת' מֵלֵא, וּמִיעוּט רַבִּים הוּא שְׁנִים. לְכֵן 'בַּסּוּכּוֹת' זֶה, בְּצִירּוֹף שְׁנֵי הַסִּכּוֹת, חֲסָרִים, הִרִי זֶה כֵּאֵלִילוּ כְּתוּב אַרְבַּע פַּעַמִּים 'סוּכָה'. אִלֵּם אֶחָד מֵהֶם לֹא נִכְתְּב לְדִרְשָׁה, לְפִי שֶׁהִיא נִצְרַכָּת לְעִיקָר מִצּוֹת סוּכָה. הִרִי שֶׁנִּשְׁאָרוּ שְׁלֹשָׁה, וּלְכֵן

רַבֵּינוּ לְהֵלֵן (אוֹת טו), חִילּוּק דּוּמָה בֵּין הַמִּקְיִים מִצּוֹת שׁוֹפֵר עִם כּוּוֹנָה רַצוּיָה, לְבִין הַמִּקְיִמָּה בְּלֹא הַכּוּוֹנָה הַרַצוּיָה. טו. וּבִכֵּן מִתִּישְׁבִּים כָּל הַדְּקוּקִים, שְׁבִדּוּקָא אִמַר 'כָּל הַמִּקְיִים מִצּוֹת סוּכָה', לְהוֹרֹת שְׁלֹא מִיִּירִי בְּמִי שֶׁרַק יוֹשֵׁב בַּסּוּכָה, אֵלֹא בְּמִי שֶׁמִּקְיִים אֶת תְּכֵלִית וּכּוּוֹנָת הַמַּצּוּה. וְזֶה גַם מִה שֶׁהוֹסִיף לֹמַר 'אִמַר הַקָּב"ה הוּא קַיִם מִצּוֹת סוּכָה', לְהַדְגִּישׁ שֶׁהַשְּׁכָר הוּא רַק מַחֲמַת שְׁקִיִּים אֶת שְׁלִימוֹת הַמַּצּוּה עַל יְדֵי שְׁכוּוֹן בַּה לְהַחֲלִישׁ אֶת כַּח הַסְטֵרָא אַחֲרָא הַמִּקְטָרְגִּים וְהַחֲצוּנִים. וּלְכֵן דְּקִדַּק לֹמַר 'הוּא קַיִם מִצּוֹת סוּכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה', כִּי זֶה עִיקָר מַעֲלָתָה שֶׁמַּחֲלִישׁ אֶת כַּח הַסְטֵרָא אַחֲרָא וּמַגְבִּיר אֶת כַּח הַקְדוּשָׁה בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֵפֹךְ שׁוּחַ עִיקָר מַקּוּמָם שֶׁל הַמִּקְטָרְגִּים וְהַחֲצוּנִים. וּלְכֵן רָאוּ לֹ לְקַבֵּל שְׁכָר זֶה שֶׁהַקָּב"ה יִגַּן עָלָיו לְעִתִּיד לְבֹא שְׁלֹא יוֹכִלוּ אוֹתָם הַמִּקְטָרְגִּים לְהוֹזִיקוֹ. א. לְשׁוֹן הַפְּסוּקִים,

לְאוֹשְׁפִיּוֹ, תִּנְיִנָּא לְבָנִי עֲלָמָא, עכ"ל.
וּמִשׁוֹם הָכִי הָרֵאשׁוֹנִים הֵם חֲסִרִים,
שְׁהָרֵאשׁוֹן הוּא צוּוֹי
לְאוֹשְׁפִיּוֹן לְבָדָם, וְהַשְׁנִי לְיִשְׂרָאֵל
לְבָדָם, וּלְפִיכָד הֵם חֲסִרִים. אֲמָנָם
הַשְׁלִישִׁי, שֶׁהוּא 'לְמַעַן יֵדְעוּ דִּרְתִּיכֶם כִּי
בְּסָפֹת הוֹשְׁבֹתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'

הוא מלא וְהָרֵאשׁוֹנִים חֲסִרִים, וְלָמָּה
כְּתִיבָה הַתּוֹרָה כֹּךְ, כְּדִי לְרַמּוֹ דְּכַעֲנִין
שְׁלוֹשׁ דְּפָנוֹת.

וַיֵּשׁ לֹמֶר, דְּאִיתָא בְּזִהְרִי חֶלֶק ג'
דָּף ק"ג עמוד ב', אֲמָאִי בְּקִדְמִיתָא 'תִּשְׁבּוּ',
בְּקִדְמִיתָא 'תִּשְׁבּוּ', 'בְּסָפֹת תִּשְׁבּוּ',
וּלְבָתֵּר 'יִשְׁבּוּ בְּסָפֹת' (ויקרא שם), קִדְמָאָה

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

נוכח. ובפעם השניה, הכוונה לכל בני
העולם, כלומר, לבני ישראל המפוזרים בכל
מקומות מושבותיהם, ולכך כתוב בלשון
נסתר, עכ"ל.

כי 'בסוכות' הושבתי, היו שם ישראל וגם מלאכים

וּמִשׁוֹם הָכִי, שְׁתֵּי הַפְּעָמִים הָרֵאשׁוֹנִים
שְׁכָתוּב 'סָפֹת', הֵם חֲסִרִים, לְפִי שְׁהָרֵאשׁוֹן
הוּא צוּוֹי לְאוֹשְׁפִיּוֹן הָעֲלִיוֹנִים לְבָדָם,
וְהַשְׁנִי הוּא צוּוֹי לְיִשְׂרָאֵל הַתַּחְתּוֹנִים לְבָדָם,
וּלְפִיכָד הֵם חֲסִרִים. אֲמָנָם הַשְׁלִישִׁי, שֶׁהוּא
בְּסָפֹת שְׁכָתוּב 'לְמַעַן יֵדְעוּ דִּרְתִּיכֶם כִּי
בְּסָפֹת הוֹשְׁבֹתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' בְּהוֹצִיאִי
אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׁפֹסֶק זֶה מְדַבֵּר
מִצִּיאַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, ו'סוכות' שְׁכָתוּב

הוּא מְלָא, וְהָרֵאשׁוֹנִים חֲסִרִים. וְעוֹד צָרִיךְ
עֵינֵינוּ לָמַד כְּתִיבָה הַתּוֹרָה כֹּךְ - בְּשִׁנּוּי כְּתִיבָה
תִּיבָה 'סוכות' בְּמִלּוֹי וְחִסּוֹר, כְּדִי לְרַמּוֹ
דְּכַעֲנִין שְׁלוֹשׁ דְּפָנוֹת.¹

'תשבו' לאושפיזין, 'ישבו' לכל ישראל

וַיֵּשׁ לֹמֶר, בְּהִקְדָּם מַה דְּאִיתָא בְּזִהְרִי חֶלֶק
ג' דָּף ק"ג עמוד ב', אֲמָאִי בְּקִדְמִיתָא 'תִּשְׁבּוּ',
'בְּסָפֹת תִּשְׁבּוּ', וּלְבָתֵּר 'יִשְׁבּוּ בְּסָפֹת', - לְמַה
בְּתַחֲלִיל הַפְּסוּק כְּתוּב 'תִּשְׁבּוּ' בְּלִשׁוֹן נֹכַח,
וּבְסוֹף הַפְּסוּק כְּתוּב 'יִשְׁבּוּ', בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר.
קִדְמָאָה לְאוֹשְׁפִיּוֹן, תִּנְיִנָּא לְבָנִי עֲלָמָא, -
הַתְּשׁוּבָה לִכְךָ הִיא, שְׁמָה שְׁנִכְתַּב בְּתַחֲלִילָה,
הוּא נִגַּד הָאוֹשְׁפִיּוֹן - הָאוֹרְחִים הָעֲלִיוֹנִים,²
שְׁבָאִים כּוֹלֵם יַחַד לְסוּכָה, וְלִכְךָ כְּתוּב בְּלִשׁוֹן

ציונים ומקורות

כתוב 'תשבו' בלשון נוכח, ואחר כך כתוב 'ישבו'
בלשון נסתר. אלא הראשון הוא לאורחים העליונים,
והשני הוא לבני העולם הזה, כלומר, לבני ישראל.
ומפרש, הראשון הוא לאורחים העליונים, כמו
שהיה מנהגו של רב המנונא סבא, כשהיה נכנס
לסוכה היה שמח, והיה עומד על פתח הסוכה
מבפנים, ואמר, נזמן את האורחים, והיה מסדר את
השולחן, ועומד על רגליו לכבוד האורחים, ומברך
ברכת לישב בסוכה, ואחר כך היה אומר לאושפיזין
[במקום השכינה], הלא הקב"ה צוה לכם 'בסוכות'
תשבו שבעת ימים, אתם שהנכם 'שבעת ימים', שבו
אתם האורחים הנעלים, שבו אתם האורחים של
האמונה וכו'. ה. אברהם, יצחק, יעקב, משה,
אהרן, יוסף ודוד. [בספר היל אור (להגר"א, רע"מ רנה,
ב) כתב שברע"מ מבואר הסדר באופן אחר, ומקדים
את יוסף קודם משה] ו. שהעליונים הם
כביכול לפניו יתברך, והתחתונים שהם למטה
נסתרים מפניו.

דורשים אותם, לענין שצריך שלשה דפנות להכשר
סוכה. ובאה הלכה למשה מסיני ולימדה, שהדופן
השלישית אינה צריכה להיות שלימה, אלא די
שתהיה אורכה טפח].
ג. בהמשך דברי רבינו
לא מבואר להדיא תירוץ על קושיה זו, ויתכן שאכן
אין כאן ב' קושיות והכל קושיה אחת, מדוע
כשרמזו דין שלוש דפנות נכתב דוקא בסדר הזה.
ד. לשון הזהרה, ואמר רבי אבא, כתיב 'בסוכות תשבו'
שבעת ימים, ולבתר 'ישבו בסוכות', בקדמיתא
'תשבו' ולבתר 'ישבו', אלא קדמא לאושפיזי,
תניינא לבני עמלא, קדמא לאושפיזי, כי הא דרב
המנונא סבא, כד הוה עייל לסוכה, הוה חדי וקאים
על פתחא דסוכה מלגא, ואמר נזמן לאושפיזין,
מסדר פתורא, וקאים על רגלוי, ומברך ואומר
'בסוכות תשבו שבעת ימים', תיבו אושפיזין עלאין
תיבו, תיבו אושפיזי מהימנותא תיבו [ואמר רבי
אבא, כתוב 'בסוכות תשבו שבעת ימים', ואחר כך
כתוב 'ישבו בסוכות' ויש לשאול למה בתחילה

שְׁהִיפֶם אֹז בְּעִנְי הַכְּבוֹד וּבִאֲזוּרֹת הָעֲלִיזִים, וְהָיוּ שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם מְלֹאכִים, מִשּׁוּם הָכִי כְּתֹב 'בְּסֻכּוֹת' מְלֹא.

יג

בְּמִסְכָּה, וְלִשְׁמִיחָה תֵּלֶת, וְסִרְנִי פִלְשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ לְזִבְחָה לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וְלִשְׁמִיחָה (שׁוּפְטִים טז, כג), וְיִהְיֶה דְבָרְךָ לִי לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמִיחָה (יִרְמְיָה טו, טז), וְלִשְׁמִיחָה מִה זֶה עֲשֵׂה² (קֹהֶלֶת ב, ב).

קסורה
'ולשמיחה'
תלת וכו'.

זרע שְׂמִשּׁוֹן הַמְּבֹאֵד

שם, הוא מה שֶׁהִקְבֵּה הַקִּיפֶם אֹז בְּעִנְי הַכְּבוֹד וּבִאֲזוּרֹת הָעֲלִיזִים¹, וְהָיוּ שָׁם בְּתוֹךְ הָעֲנָנִים גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְגַם הַמְּלֹאכִים שִׁיצְאוּ עִם יִשְׂרָאֵל², מִשּׁוּם הָכִי כְּתֹב בַּפְּסוּק

יג

נִסְוֹךְ הַמִּים בַּחַג, בֹּא לְדַמּוּז כִּי 'מִים רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לַכְּבוֹד אֶת הָאֹהֲבָה'

שרי האומות שמחים בסוכות
על הקרבנות שמכפרים עליהם

וְיִשְׁלַח פִּלְשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ לְזִבְחָה לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וְלִשְׁמִיחָה לְבָבִי³ (יִרְמְיָה טו, טז). ג. וְלִשְׁמִיחָה מִה זֶה עֲשֵׂה² (קֹהֶלֶת ב, ב).

כתוב בְּמִסְכָּה (שׁוּפְטִים טז, כג), וְלִשְׁמִיחָה תֵּלֶת - שֶׁל פַּעַמִּים כְּתוּבָה תִּיבָה זֹאת בְּתַנ"ךְ, א. וְסִרְנִי פִלְשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ לְזִבְחָה לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וְלִשְׁמִיחָה¹ (שׁוּפְטִים שם), ב. וְיִהְיֶה דְבָרְךָ לִי לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמִיחָה לְבָבִי² (יִרְמְיָה טו, טז). ג. וְלִשְׁמִיחָה מִה זֶה עֲשֵׂה³ (קֹהֶלֶת ב, ב).

ציונים ומקורות

מאות לא נאמר אלא כש מאות, כגונא דנפקו אלן כך נפקו אלן. [השכינה ירדה למצרים עם יעקב ושש מאות אלפי מרכבות קדושות עמה, זהו שכתוב 'כשש מאות אלף רגלי', שנינו שש מאות אלפי מרכבות קדושות ירדו עם יעקב למצרים וכולם עלו משם כשיצאו ישראל ממצרים, זהו שנאמר 'ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי' וגו', שש מאות לא נאמר אלא כשש מאות, כמו שיצאו אלו כך יצאו אלו]. ט. וזה גם הטעם שלימדה תורה דין שלוש דפנות דוקא באופן זה, כדי לרמוז גם לדברי הזוהר שאף האושפוזין באים לסוכה. א. לשון הפסוק, וְסִרְנִי פִלְשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ לְזִבְחָה לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וְלִשְׁמִיחָה וְיִמְרוּ נֶתֶן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵינוּ אֶת שְׁמִשּׁוֹן אוֹיְבֵינוּ. ב. לשון הפסוק, נֶמְצְאוּ דְבָרֶיךָ וְאִכְלָם וְיִהְיֶה דְבָרְךָ לִי לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמִיחָה לְבָבִי כִּי נִקְרָא שְׁמִי עָלַי ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת. ג. לשון הפסוק, לְשַׁחֵק אֶמְתִּי מִהוֹלֵל וְלִשְׁמִיחָה מִה זֶה

ז. זה לשון הגמרא (סוכה יא, ב), דתניא, 'כי בסכות הושבתי את בני ישראל', ענני כבוד היו, דברי רבי אליעזר. וראה בזה (פרשת אמור קג, א), קשיר עמהן ז' ענני יקירן, וקשיר להו בכנסת ישראל דהא עננא דילה אתקשר בשיתא אחרנין, ובכלהו שבעה אזלו ישראל במדברא, מאי טעמא בגין דכלהו קשרא דמהימנותא ניהוו. [קשר עמהם שבע ענני כבוד, וקשרם בספירת מלכות שנקראת כנסת ישראל שהרי הענן שלה התקשר בששת הספירות האחרות שלמעלה ממנה, ובכל אלו השבעה הלכו ישראל במדבר, מה הטעם מפני שכולם הם קשרי האמונה]. ח. ראה בזה (פרשת שמות ד, ב), שכינתא נחתת למצרים את יעקב ושית מאה אלפין רתיכין קדישין עמה, והיינו דכתיב (שמות יב, לו) 'כשש מאות אלף רגלי', תנינן שית מאה אלפין רתיכין קדישין נחתו עם יעקב למצרים וכלהו סליקו מתמן כד נפקו ישראל ממצרים, דהא הוא דכתיב 'ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות אלף רגלי' וגו', שש

שְׁבָעִים אָמוֹת, וְכִמּוֹ שְׁאֲמָרוּ ו'ל' (סוכה נה, ב), אוֹי לָהֶם לְאָמוֹת שְׁאֲבָדוּ וְאֵינָם יוֹדְעִים מָה אֲבָדוּ, וּמִשּׁוּם הֵכֵן, וְסִרְנִי פִלְשְׁתִּים, דְּהִינּוּ הָאָמוֹת, 'נֶאֱסָפוּ' יַחַד בִּימֵי הַחֵג לְחַלּוֹל וְלִשְׁמַחָה, לֹמֵר שֶׁהֵם כִּמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאֵנּוּ מִקְרִיבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּנוֹת, וְאֵין הַפֶּרֶשׁ בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיהֶם.

וְכִבְּלָ זֹאת, הַשְׁמַחָה עִתָּה, שְׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, מָה תּוֹעֵלֶת לִי, לִשְׁמַחָה מִה זֶה עֲשֵׂה'.

וּבִזְזָה יֵצֵא לָנוּ טַעַם, לָמָּה מְנַסְּכִין מִיָּם בְּחָג, שֶׁהוּאִיל שְׁאֵנּוּ מִקְרִיבִים

שְׁבָעִים אָמוֹת - הֵם הָיוּ מַכְפִּירִים עַל הַשְּׁבָעִים אָמוֹת, וְכִמּוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל' בַּגְמָרָא (סוכה נה, ב), אוֹי לָהֶם לְאָמוֹת הָעוֹלָם, שְׁאֲבָדוּ - הַפְסִידוּ דָּבָר יָקָר עִם חוֹרֵבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֵינָם יוֹדְעִים מָה אֲבָדוּ. וּמִשּׁוּם הֵכֵן, וְסִרְנִי פִלְשְׁתִּים - שְׂרֵי פִלְשְׁתִּים, דְּהִינּוּ הָאָמוֹת, 'נֶאֱסָפוּ' יַחַד בִּימֵי הַחֵג לְחַלּוֹל וְלִשְׁמַחָה, לֹמֵר שֶׁהֵם כִּמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאֵנּוּ מִקְרִיבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּנוֹת, וְאֵין הַפֶּרֶשׁ בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיהֶם.

אָמְנָם, וְיִהְיֶה דְבָרְךָ לִי לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמַחָה לְבָבִי, כִּי יוֹם

זרע שמשון המבאר

אחד נוסף על שבעת ימי החג" (רש"י ויקרא כג, לו), אותו יום אגיל ואשמחה בחדשך, ויהי דברך לי, לעצמי, לששון וכו', ולא לאומות העולם.

'לשמחה מה זו עושה', בגלות

ובכל זאת השמחה, עתה בגלותנו שאין בית המקדש קיים, מה תועלת לי נגד האומות, ועל כך מרמז הפסוק השלישי 'לשמחה מה זה עשה', שהרי אין מקריבים קרבנות כלל, לא על ישראל ולא על האומות.

ניסוך המים, לרמז על האומות שימותו

ובזה שהאומות חושבים בחג שהם שוים לישראל, יצא לנו טעם, למה מנסכים מים בחג. שהואיל שאננו מקריבים

בשמיני עצרת מתבררת בחירת הקב"ה בישראל אָמְנָם, וְיִהְיֶה דְבָרְךָ לִי לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמַחָה לְבָבִי - לִי לָבֶד, כִּי יוֹם שְׁמִינִי עֲצֵרָת, שְׁבַמָּה שְׁקָרָא לְיוֹם 'עֲצֵרָת', רָצָה הַקֶּב"ה לֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל, עֲצֵרָתִי אֶתְכֶם לְפָנַי יוֹם

בשמיני עצרת מתבררת בחירת הקב"ה בישראל

אָמְנָם, וְיִהְיֶה דְבָרְךָ לִי לְשִׁשּׁוֹן וְלִשְׁמַחָה לְבָבִי - לִי לָבֶד, כִּי יוֹם שְׁמִינִי עֲצֵרָת, שְׁבַמָּה שְׁקָרָא לְיוֹם 'עֲצֵרָת', רָצָה הַקֶּב"ה לֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל, עֲצֵרָתִי אֶתְכֶם לְפָנַי יוֹם

ציונים ומקורות

הוא אתי לאזדווגא בכנסת ישראל, 'בהתודע יוסף אל אחיו' בזמנא דקודשא בריך הוא הוה מתחבר בהו ישראל, בגין דאינון נטלי בלחודיהו ולא חבורא דעמין בהדיהו, בגין כך 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', דהא בזמנא דא איהו קודשא בריך הוא בלחודי בחבורא חדא עם ישראל דכתיב בהו אחי ורעי. ו'ולא עמד איש אתו' בשעה שהקב"ה בא להתיחד עם כנסת ישראל, 'בהתודע יוסף אל אחיו' בשעה שהקב"ה היה מתחבר בישראל, מפני שהם נוטלים לבדם ואין חיבור לעמים עמהם, מפני כך 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', שהרי בשעה זו הקב"ה לבדו הוא בחיבור אחד עם ישראל שכתוב בהם אחי ורעי.]

עשה'. ד. לשון הגמרא, אמר רבי אלעזר, הני שבעים פרים כנגד מי, כנגד שבעים אומות. פר יחדי למה, כנגד אומה יחידה. משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו, עשו לי סעודה גדולה, ליום אחרון אמר לאוהבו, עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך. אמר רבי יוחנן, אוי להם לגויים שאבדו, ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן. ח. לשון רש"י, 'עצרת הוא', עצרתי אתכם אצלי, כמלך שזימן את בניו לסעודה, לכך וכך ימים, כיון שהגיע זמנו להפטר, אמר בני בבקשה מכם, עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם. וראה בוהר (פרשת ויגש רח, ב), 'ולא עמד איש אתו' בזמנא דקודשא בריך

פינחס רנט, א), מפני שאז האמות מתגאים בשבעים פרים, ואנו רומזים להם, שפמו שחתהום מתגאה בהמון גליו בעת נסוד המים (תענית כה, ב), אבל הוא נעצר ונחפש שלא יעבר גבול החול (ראה ירמיה ה, כב), אף

על אמות העולם שבעים פרים, לכן אנו מנסכים המים, לומר, כי מות ימותו וכמים הנגרים ארצה (ע"פ שמואל ב' יד, יד). ומשום הכי התורה רמזה לנו נסוד המים בסימן 'בו"ז' (זוהר פרשת

טעם לנסוד המים בזה.

זרע שמשון המבאר

רנט, א), שניסוך המים נלמד מן האותיות המיותרות שכתובים בענייני הקרבנות של ימי שני שישי ושביעי של חג הסוכות^ט (שבת קג, ב; תענית ב, ב). מפני שאז האמות מתגאים בשבעים פרים שמקריבים עליהם, ואנו רומזים להם, שפמו שחתהום מתגאה בהמון גליו בעת נסוד המים (תענית כה, ב), ונראה כאילו הוא הולך לשטוף את כל העולם, אבל הוא נעצר ונחפש שלא יעבר את גבול החול שעל שפת הים^א (ראה ירמיה ה, כב), אף

על אמות העולם שבעים פרים שמכפרים עליהם, לכן אנו מנסכים המים, לומר, כי רק עכשיו יש להם כפרה בקרבנות אלו, אבל לעתיד לבוא האומות מות ימותו, 'וכמים הנגרים ארצה' (ע"פ שמואל ב' יד, יד) - ומבאר מלשון הפסוק, שהמיתה נמשלה למים הנשפכים לארץ^י.

ניסוך המים נרמז ב'בו"ז', ללמד שאנו בזים למים הזיזונים ומשום הכי התורה רמזה לנו את מצות נסוד המים, בסימן 'בו"ז'^י (זוהר פרשת פינחס

ציונים ומקורות

מיותרת], הרי מ"ם יו"ד מ"ם [מיותרים, וזה בנוטריקון] מים, מכאן רמז לניסוך מים מן התורה. י. לשון הגמרא, אמר רבי אלעזר, כשמנסכין את המים בחג, תהום אומר לחבירו, אבע מימך, קול שני ריעים [קולם של ניסוך היין והמים] אני שומע, שנאמר (תהלים מב, ח) 'תהום אל תהום קורא לקול צנורך' וגו'. יא. לשון הפסוק, 'האזתי אל תיראו נאם ה' אם מפני לא תחילו אשר שמת חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו ויתגששו ולא יוכלו וקמו גליו ולא יעברנהו' [וכי לא תיראו ממני, וכי לא תרעדו מפני, והרי אני שמתי את החול, להיות גבול לים, שעד החול יבוא. והחוק הזה הוא כל ימות עולם. ואין מי הים עוברים את הגבול. ואף כי נירודו בתנועה חזקה, עם כל זה, לא יוכלו לעבור את הגבול. ואף כי ירצו גליו, עד כי נשמע קול המייתם, עם כל זה לא יעברו הגבול, וכל זה הוא מפחד ה' ומהדר גאונו. ע"פ מצודת דוד]. וראה עוד בגמרא (ב"ב עא, א), ורמי לה גלא קלא לחברתה, חבירתי, שבקת מידי בעלמא דלא שטפתיה דניתי אנא ונאבדיה. אמר ליה, פוק חזי גבורתא דמריך מלא חוטא חלא ולא עברי, שנאמר (ירמיה ה, כב) 'האותי לא תיראו נאם ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חוק עולם ולא יעברנהו' [צעק גל אחד לחבירו, חבירי, הא השאת משהו בעולם שעדיין לא שטפת, בכדי שאני אוכל לשטפו ולאבדו. וענה לו הגל הראשון, צא ולמד את גבורתו של אדונך,

ו. לשון הפסוק, 'פי מות נמות וכמים הנגרים ארצה אשר לא יאספו ולא ישא אלהים נפש וקשב מחשבות לבלתי ידח מקונו נדח'. ז. ומצינו ברש"י (במדבר כט, יג), שגם בקרבנות החג עצמם, היה סימן לאומות העולם, שהם כלים והולכים. והיינו במה שהפרים היו מתמעטים והולכים בכל יום ויום מימות החג. ח. לשון זוהר, ועל דא כתיב (משלי כה, כא) 'אם רעב שונאך האכילהו לחם', אלין אינון קרבני דחג, 'ואם צמא השקהו מים' (שם), אלין מים דרשימין הכא ביומי דחג, ביומא תניינא, וביומא שתיתא, ושביעאה, וסימן 'בו"ז יבוז לו' (שיר השירים ח, ז) [ועל זה נאמר 'אם רעב שונאך האכילהו לחם', אלו הם הקרבנות של חג הסוכות, ומה שכתוב 'ואם צמא השקהו מים', אלו הם ניסוך המים הרשומים כאן בימי החג]. והיינו ששרי האומות והסימן הוא 'בו"ז יבוז לו'. מהם שמנסכים בימי 'בו"ז', כי המים יורדים לשיתין, ומשם נמשך חלק לחיצונים. והטעם שצריך ליתן חלק לשרי אומות העולם, כי כל מה שברא הקב"ה הוא צורך לעולם ואין לזולל בהם, וצריכים לתת להם שפע כדי חיותם, ועל ידי זה הם נכנעים ואינם מקטרגים על ישראל. ט. זה לשון הגמרא, דתניא, רבי יהודה בן בתירה אומר, נאמר בשני 'ונסכיהם' [במקום 'ונסכה', והרי המ"ם מיותרת], בששי 'ונסכיה' [והיו"ד מיותרת], בשביעי 'כמשפט' [במקום 'כמשפט', והמ"ם

פסוק 'אם
יתן איש את
כל הון ביתו
וכו' בוז יבוזו
לו'.

אנו כן, אף שיעברו עלינו המים
היידונים, עם כל זה 'אם יתן איש את
כל הון ביתו באהבה' וכו' (שיר השירים ה, ז).

לפי שידוע, שפח קלפת האמות
נתגבר על ידי שלושה עננים
הנרקזים באותיות 'בו"ו'.

זרע שמשון המבאר

'בו"ו' מרמז לשלש סיבות של התגברות הקליפות
ודבר זה עצמו שלא יוכלו לנו
האומות נרמז בפסוק 'בו"ו יבוזו לו', לפי
שידוע, שפח קלפת האמות נתגבר, על
ידי שלושה עננים הנרקזים באותיות
'בו"ו'.

הענין הראשון, על ידי חרבן בית
המקדש, בסוד 'ושפחה כי תירש גברתה'^{טו}
(משלי ל, כג) - הם בכל ורומי, שירשו את
ירושלים^{טז}, ויהי שני חרבניו, וזו היא הב'
ש'ל 'בו"ו'.

אנו - בני ישראל, כן, אף שיעברו עלינו
'המים היידונים'^כ - המים השוטפים בזרז
וברשע, כלומר, הצרות של התגברות
הקליפות בעולם הזה, שרוצים 'לשטוף
אותנו', ולהדיחנו מהדרך הישרה, עם כל זה
'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וגו'
אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה' וכו'
בוז יבוזו לו'^{כז} (שיר השירים ה, ז), גם אם
יתאמצו בכל כוחם להדיחנו ולטמאותינו,
לא יוכלו לנו, אלא אדרבה, 'בוז נבזו
להם'^{כח}.

ציונים ומקורות

הפסוק, 'תחת שנואה כי תבעל ופשחה כי תירש
גברתה'. זו. ע"פ אלשיך שם וזה לשונו, 'תחת
עבד כי ימלוך', הוא נבוכדנצר עבד לסנחריב וכו',
'ונבל כי ישבע לחם', הוא המן שהיה נבל מצמצם
לחם בני חילו וכו', 'תחת שנואה' היא יון, 'כי
תבעל' וימלכו בה מלכים, אשר לא היו מקודם
מלכים בה, שעל ידי כן נתגאו על ישראל ועל
המקדש וכו', 'ושפחה כי תירש גברתה', היא רומי
שבארץ ישראל שבצד צפוני, שהיא אצל טבריא עוד
היום, כי תירש את ירושלים. וזה לשון הזוהר (וזהר
חדש איכה נד, א) בשעתא דאתחריב בי מקדשא וכו'
כורסייא נטיל מניה ואתפרש. כביכול אשרי בגן עדן
עם כרובים לתתא וכו'. ואשרי לההיא להט החרב
למיקם בדוכתא דרבנותיה למיטר ולמישאב ההוא
אורח דאנגיד מעץ החיים. ושלמה מלכא צווח ואמר
(משלי ל, כב-ג) 'תחת עבד כי ימלוך כו' ופשחה כי
תירש גברתה'. שפחה לגאו גבירתה לכו. [בשעה
שנחרב בית המקדש, הכסא שהוא המלכות, נסע
ממנו ונפרד. וכביכול השכין את גן העדן שהוא
המלכות, עם הכרובים למטה. והשכין את להט
החרב, שהוא הקליפה, שתעמוד במקומה של
הגבירה, לשמור ולשאוב את הדרך הנמשכת מעץ
החיים כדי לזון את החיצונים. ושלמה המלך צווח
ואמר 'תחת עבד כי ימלוך כו' ופשחה כי תירש
גברתה', שהשפחה שהיא הקליפה נמצאת בפנים,
והשכינה בחוץ].

הקב"ה, שלמרות גובהי ושטף מימי, אינני יכול
לעבור את חול הים, אפילו כמלא רוחב החוט,
שנאמר וכו']. יב. מליצה זו ע"פ לשון הפסוק
(תהלים קכד, ה), 'אני עבר על נפשנו המים היידונים'.
יג. לשון הפסוק, 'מים רבים לא יוכלו לכבות את
האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון
ביתו באהבה בוז יבוזו לו'. וזה לשון המדרש (במד"ר
ב, טז), הדא הוא דכתיב 'מים רבים לא יוכלו לכבות
את האהבה' וגו', ואומר 'אם יתן איש את' וגו'. אמר
רבי שמואל בר נחמן וכו', ראשו מדבר באהבתו של
ישראל, שאם יתכנסו כל אומות העולם ליטול את
האהבה שבינו לבין ישראל, אינן יכולין, שנאמר
'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה', ואין 'מים
רבים' אלא אומות העולם, שנאמר (ישעיה יז, יב) 'הוי
המון עמים רבים' וגו'. יד. וראה קצת כעין
דברי רבינו בגור אריה (במדבר כט, יט), וזה לשונו,
רמו לנסוך המים וכו'. ומה שרמז זה בשני ובששי
ובשביעי, מפני שהסימן הוא 'בו"ו' מים, רמז למה
שכתוב 'מים רבים לא יוכלו לכבות האהבה אם יתן
איש כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו'. ומפני שאנו
מקריבין בחג, הפרים שהם נגד האומות, וכן נסוך
המים שהם נגד האומות, שהם נקראים 'מים רבים'
(שיה"ר שם), והם סבורים מאחר שמקריבין נגדם,
אם כן הם יכבו האהבה בין ישראל לאביהם
שבשמים, הראה הכתוב שאף על פי כן נרמז להם
'בו"ו', רצה לומר 'בוז יבוזו לו'. זו. לשון

דחל ד'שיתא אלפי שנין הוי עלמא
(סנהדרין צו, א), והעולם הזה הוא של
האמות, והינו הוא'ו של 'בוז'.
והשלישי, על ידי השבעה שמות שיש
ליצור הרע (סוכה נב, א), שהוא
הנחש של שבעה רישין (קידושין כט, ב), והם
מחטיאים את האדם, והינו הו' של 'בוז'.

הענין הראשון, על ידי חרבן בית
המקדש, בסוד 'ושפחה פי
תירש גברתה' (משלי ל, כג), והיו שני
חרבניו, וזו היא הב' של 'בוז'.
והשני, על ידי הנאות של העולם
הזה, שישאל נמשכין
אחריהן וחוטאין, והן שיתא יומין

זרע שמשון המבאר

ש'ל 'בוז' - כנגד ששת אלפי שנה, וששה
ימות החול.

ה'זי"ך מרמזת לשבעת השמות של היצר הרע

והשלישי, על ידי השבעה שמות שיש
ליצור הרע (סוכה נב, א), שהוא הנחש של
שבעה רישין - נחש שיש לו שבעה ראשים^{כא}
(קידושין כט, ב), והם - האומות מחטיאים את
האדם בכח היצר הרע, והינו הו' של 'בוז'.

הוא"ו מרמזת להנאות של ששת אלפי שנות העולם הזה
והשני, על ידי הנאות של העולם הזה,
שישאל נמשכין אחריהן וחוטאין, והן
שיתא יומין דחל - ששת אלפי שנות העולם
הזה, שהם כנגד ששת ימי החול בכל שבוע,
ד'שיתא אלפי שנין הוי עלמא - העולם הזה
מתקיים ששת אלפי שנה^{כב} (סנהדרין צו, א),
והעולם הזה הוא של האמות^{כג}, והינו הוא"ו

ציונים ומקורות

קראו 'רע', שנאמר (בראשית כא, כ) כי יצר לב האדם רע
מנעוריו, משה קראו 'ערל', שנאמר (דברים י, טז)
ומלתם את ערלת לבבכם, דוד קראו 'טמא', שנאמר
(תהלים נא, יב) לב טהור ברא לי אלהים, מכלל דאיכא
טמא, שלמה קראו 'שונא', שנאמר (משלי כה, כא) אם
רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי
גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך, אל תקרי
'ישלם לך', אלא 'שלימנו לך', ישעיה קראו 'מכשול'
שנאמר (ישעיה נז, יד) סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול
מדרך עמי, יחזקאל קראו 'אבן', שנאמר (יחזקאל לו, כו)
'והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר',
יואל קראו 'צפוני', שנאמר (יואל ב, כ) זאת הצפוני
ארחיק מעליכם, ועיין עוד זוהר (פרשת פקודי רסג, א).
כא. לשון הגמרא, שמע אביי דקא הוה אתי, הוה ההוא
מזיק בי רבנן דאביי, דכי הוו עיילי בתריין אפילו כיממא
הוו מיתזקי, אמר להו, לא ליתבי ליה איש אושפיזא,
אפשר דמתרחיש ניסא, על בת בההוא בי רבנן, אידימי
ליה כתינא דשבעה רישותיה, כל כריעה דכרע נתר חד
רישיה, אמר להו למחר, אי לא אתרחיש ניסא, סכינתין.
[שמע אביי שרבי אחא בר יעקב מגיע אצלו ללמוד,
והיה מזיק אחד שהיה רגיל להיות בבית מדרשו של
אביי, והיה כוחו גדול, שגם כאשר היו כונסים לשם שני
תלמידים, ואפילו ביום, היה מזיקם. וכשבא רב אחא,
אמר אביי לתלמידיו, לא יארח אף אדם את רב אחא
בביתו, ובעל כרחו יצטרך ללון בבית המדרש, ומחמת

יו. זה לשון רבינו בפרשת כי תשא (אות ז), והנה
המקטרגים אינם מוסיפים כח אלא כשאדם נוטה אחר
תאוותיו והנאות גופו הקרוץ מחומר, לא כן כשנוטה
לדברים רוחניים להנאות נשמתו, שאז אין להם רשות
להתקרב. יח. לשון הגמרא, אמר רב קטינא, שית
אלפי שני הוו עלמא אחד חרוב, שנאמר (ישעיה ב, יא)
'ונשגב ה' לבדו ביום ההוא' וכו'. תניא כותיה דרב
קטינא, כשם שהשביעית משמט שנה אחת לשבע
שנים, כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים
שנה, שנאמר 'ונשגב ה' לבדו ביום ההוא', ואומר
(תהלים צב, א) 'מזמור שיר ליום השבת', יום שכולו
שבת, ואומר (שם צ, ד) 'כי אלף שנים בעיניך כיום
אתמול כי יעבר'. יט. ראה בזוהר (פרשת וישלח קעב,
א), בשעת דאמר עשו 'נסעה ונלכה' ונפלוג האי עלמא
כחא ונשלוט כחא, מה אמר 'יעבר נא אדני לפני
עבדך', יקדים עשו שלטניה השתא כהאי עלמא וכו',
אקדים אנת שולטנותך בקדמיתא כהאי עלמא, ואני
אתנהלה לאטי' אנא אסלק גרמי לההוא עלמא דאתי
[בשעה שאמר עשו 'נסעה ונלכה' ונחלק את העולם
כאחד ונשלוט כאחד, יעקב מה אמר 'יעבר נא אדני
לפני עבדך', יקדים עשו שלטונו עכשיו בעולם הזה
וכו', אקדים אתה שלטונך בתחילה בעולם הזה, ואני
אתנהלה לאטי' אני אסלק עצמי לעולם הבא].
כ. לשון הגמרא, דרש רבי עזריא, ואיתימא רבי יהושע
בן לוי, שבעה שמות יש לו ליצר הרע, הקדוש ברוך הוא

וְאָף עַל פִּי כֵן, אָנוּ בּוֹטְחִים הַפְּתוּב (שיר השירים שם) 'בּוֹז יְבוּזוּ
בָּה' שְׁנִצִּילָנוּ מִיָּדָם, וְיִתְקַנֵּם בּוֹטְחִים

זֶרַע שְׁמִשּׁוֹן הַמְּבֹאֵר

בו"ז, לרמזו שאף שבחג הסוכות נתגבר
כוחם של האומות ומתגאים כנגד ישראל
בכח אותם שלושה דברים, אנו בטוחים
שיתקיים בהם 'בוז יבוזו לו'.

וְאָף עַל פִּי כֵן שֶׁהָאוֹמוֹת מִתְּגַבְּרִים כִּנְגַדְנוּ
בְּכַח אוֹתָם שְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים אָנוּ בּוֹטְחִים בָּה'
'שְׁנִצִּילָנוּ מִיָּדָם, וְיִתְקַנֵּם הַפְּתוּב 'בּוֹז יְבוּזוּ
'לו', ולכך נרמזה מצות ניסוך המים באותיות

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹרוֹת

לאדוני לעשר, כ"ה דייקא, כ"ה אתון דחודא של
שמע ישראל, וזה נרמז במה שאמר עשו (בראשית
לג, ט), 'יש לי רב אחי', שרמז על רב אחא
בגמרא, ולכן נקרא 'בר יעקב', שכח זה שהפיל רב
אחא ז' ראשים של תנינא, באה לו מן יעקב אבינו.
כב. תמצית הדרוש: א. שייכות ג' פעמים שנוכר
'ולשמחה' בתנ"ך, אומות העולם שמחים בסוכות,
מחמת הקרבנות שמביאים ישראל לכפר עליהם.
אולם בשמיני עצרת, מתבררת בחירת הקב"ה
בישראל לבדם. אכן בזמן הגלות, 'לשמחה מה זה
עושה'. ב. ניסוך המים בחג, לרמז שאף על פי
שמקריבים עליהם, ימותו 'כמים הנגרים'. ג. רמז
לניסוך בתיבת 'בו"ז', ללמד ש'מים רבים' – כל
צרות הגלות, לא יוכלו לכבות את האהבה של
ישראל להקב"ה. ואף שהאומות מתגאים כנגדנו 'בו"ז'
יבוזו להם'. ועוד, שכל הסיבות של התגברות קליפת
האומות רמוזים ב'בו"ז', שני חורבנות – [ב'],
התגברות הנאת העולם הזה שמתקיים ששת אלפים
שנה [ו'], התגברות היצר הרע שיש לו שבעה שמות
[ז']. אך אנחנו בוטחים בהקב"ה, ש'בוז יבוזו להם'.

חסידותו של רב אחא יתכן שייעשה נס ויהרג את
המזיק. ונכנס רב אחא ולן באותו בית מדרש.
ונגלה לפניו אותו מזיק בצורת תנין בעל שבעה
ראשים, והתפלל רב אחא שיהרג אותו מזיק, ובכל
כריעה שכרע בתפילתו, נשר ראש אחד מן המזיק,
עד שנשרו כל ראשיו ומת. ולמחרת אמר להם רב
אחא לתלמידי אביו, לולא שהתרחש לי נס, סיכנתם
אותי. וראה במהרש"א (ח"א שם ד"ה כתינא),
שהשבעה רישין, הם השבעה כוחות הטומאה
שהביא הנחש הקדמוני לעולם. ובהמקנה (שם ד"ה
ואפשר) כתב שגם השבע השחואות שהשתחוהו
יעקב לעשו, היה להתפלל לה' להכניע כל ז' כוחות
הטומאה. וזה לשון המגלה עמוקות (פרשת
ואתחנן אופן קצב), קליפת עשו הם ז' כוחות
הטומאה, וסמ"ל שר של עשו יש לו שבע שמות,
כי סמ"ל הוא מלאך המות והוא יצר הרע, ואמרו
רו"ל ז' שמות יש ליצר הרע, והוצרך יעקב
להשחות שבע פעמים 'עד גשתו עד אחיו', לקביל
ז' ראשין דיליה, ובקריאת שמע שקרא יעקב הכניע
ז' ראשין דיליה, וכמו שאמר מתחילה 'כה תאמרין

פְּרִשְׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

ז

מְקַשִּׁים (עמק יהושע לרבי יהושע פאלק זצ"ל, בפרשתינו), **בְּכָאן מְשֻׁמַּע** שְׁהִטְעַם שְׁרָאָה לְפִל חֵלֶק בְּאַרְץ סִיחֹן וְעוֹג, לְפִי שְׂדֵעַ שְׁעֵתִיד מִשָּׁה לְקַבֵּר שָׁם. וְלַעֲלֹל בְּפִרְשֵׁת מִטּוֹת אֵיתָא טַעַם אַחֵר, דְּכְתִיב (במדבר לב, א) 'וּמִקְנֶה רַב הָיָה לְבְנֵי

יִנְיָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חֵלֶקת מְחַקֵּק סְפוֹן (דברים לג, כא), **פִּרְשֵׁי רִשְׁ"י**, רָאָה לְפִל לוֹ חֵלֶק בְּאַרְץ סִיחֹן וְעוֹג, שְׁהִיָּא רֵאשִׁית כְּבוֹשׁ הָאָרֶץ, 'כִּי שָׁם חֵלֶקת', כִּי יָדַע אֲשֶׁר שָׁם בְּנִחְלָתוֹ חֵלֶקת שְׂדֵה קְבוּרַת 'מְחַקֵּק', וְהוּא מִשָּׁה, עכ"ל.

פסוק 'ינרא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם' וְכִי פִירֵשׁ רִשְׁ"י רָאָה לְפִל לוֹ חֵלֶק בְּאַרְץ סִיחֹן וְעוֹג

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

ז

עיקר דצון בני גד לנחול בארץ סיוון ועוג היה מפני שמושה רבינו ייקבר שם

ה'מְחַקֵּק' - ה'סופר', וְהוּא מִשָּׁה - שְׁנִקְרָא 'מְחַקֵּק', עַל שֶׁם שִׁכְתָּב אֶת כָּל הַתּוֹרָה מִפִּי הַקֹּבֶה^ה, עכ"ל^ה.

מְקַשִּׁים הַמְּפִרְשִׁים (עמק יהושע לרבי יהושע פאלק זצ"ל, בפרשתינו)¹ עַל דְּבַרֵי רִשְׁ"י, שְׁבָכָאן מְשֻׁמַּע, שְׁהִטְעַם שְׁרָאָה גַּד לְפִל חֵלֶק בְּאַרְץ סִיחֹן וְעוֹג, הוּא לְפִי שְׂדֵעַ שְׁעֵתִיד מִשָּׁה לְקַבֵּר שָׁם. וְאֵילּוּ לְעִיל בְּפִרְשֵׁת מִטּוֹת אֵיתָא טַעַם אַחֵר, דְּכְתִיב (במדבר לב, א) 'וּמִקְנֶה רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וְלְבְנֵי גָד עֲצוּם מְאֹד',

בחירת בני גד בארץ סיוון ועוג מפני קבורת משה או מפני מקנה רב שלהם

עַל הַפְּסוּק (דברים לג, כא) **יִנְיָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חֵלֶקת מְחַקֵּק סְפוֹן**, פִּרְשֵׁי רִשְׁ"י, שִׁבְט גַּד, רָאָה - בַּחֵר, לְפִיל לוֹ, חֵלֶק בְּאַרְץ סִיחֹן וְעוֹג שֶׁבַעֲבַר הִירְדֵן, שְׁהִיָּא רֵאשִׁית - תַּחֲלִית כְּבוֹשׁ הָאָרֶץ. וְהִטְעַם שִׁבַּח לַעֲצֻמוֹ חֵלֶקת אֶרֶץ זֹו לְנַחֲלָה, 'כִּי שָׁם חֵלֶקת', כְּלוּמַר, כִּי יָדַע גַּד בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ², אֲשֶׁר שָׁם בְּנִחְלָתוֹ מִצְוִיָּה חֵלֶקת שְׂדֵה קְבוּרַת

צִיּוּנִים וּמִקְוֹדוֹת

קושייתו, ועיין שם מה שתירץ. וראה עוד, חן טוב (פרשת מטות), שעמד בזה. האלשיך כתב לפרש הפסוק, ובדבריו מיישב הקושיא, וביאר 'וירא ראשית לו', כלומר, טרם וראשית הביטו אל הנוגע אל מקנהו, ראה והביט לו לעצמו ולהנאתו. וזהו 'וירא ראשית לו'. ומה הוא אשר הביט לו, שהוא דבר הנוגע לו, שעל כן בחר במקום ההוא, הלא 'כי שם חלקת מחוקק ספון', ורצה להסתופף בצלו. ועיין שם שביאר, מה יתן ומה יוסיף לגד היות משה קבור שם, שאין שם רק הגוף, אך נפשו עולה מעלה מעלה, ומה יסכון לגד מה שנפשו בעולמות העליונים. וראה דעת זקנים, שנראה מדבריהם שרק

א. לשון הפסוק, יִנְיָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חֵלֶקת מְחַקֵּק סְפוֹן וְזֹאת רֵאשִׁית עִם צִדְקָתָהּ עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטֶיךָ עִם יִשְׂרָאֵל. ב. עַל פִּי דְבַרֵי דוֹד (להט"ז, כא). ג. ראה פסיקתא זוטרותא (בפרשתינו סה, ב) שכתב כן. והוסיף להקשות, שהרי משה רבינו נקבר בהר נבו שהוא בחלקו של ראובן, ועיין שם מה שתירץ. וראה בזה בשפתי חכמים (ברש"י שם). ד. זה לשונו, וקשה, דכאן משמע דהטעם ראה ליטול חלק בארץ סיוון ועוג, ידיע ששם קבר משה, ולעיל בפרשת מטות איתא טעם אחר, דכתיב 'ומקנה רב היה לבני גד ובני ראובן', דמשמע דהטעם היה מקנה רב, ולא מחמת קבורת משה. ובשער החצר (סימן שעט) הביא

ראובן ולבני גד, הקדים ראובן, לפי שהיה הבכור וכו', ועיין שם. דמשמע מזה שאף על פי שהיה לו לראובן מקנה רב, לא היה מבקש ארץ סיחון ועוג, אם גד לא היה נותן לו העצה. ואם כן, טעם 'מקנה רב' אינו טעם פדאי, אלא ששכט גד שידע ששם חלקת מחקק, משום הכי נתן העצה לראובן.

ראובן, דמשמע שהטעם היה מחמת מקנה רב, ולא מחמת קבורת משה. ויתרין במה שכתב הרמב"ן בפרשת מטות (שם פסוק ב), ששני גד הם נתנו העצה לבני ראובן לבחר להם ארץ סיחון ועוג, שכן מצינו שכל הפרשה מזכיר הפתוב בני גד קדם בני ראובן, ורק בפסוק ראשון 'ומקנה רב היה לבני

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

לבני ראובן ולבני גד, הקדים הפסוק, את ראובן לפני גד, לפי שהוא היה הבכור וכו' וראוי לכבדו ולהקדימו, ועיין שם.

דמשמע מזה - מדברי הרמב"ן בביאור הכתובים שהזכירו בני גד תחילה, שאף על פי שהיה לו לראובן מקנה רב, מכל מקום לא היה מבקש את ארץ סיחון ועוג לצורך מקום מרעה למקנהו, אם גד לא היה נותן לו העצה להעדיף את ארץ סיחון על ארץ ישראל, לצורך המרעה. ואם כן, מבואר מכך, שטעם 'מקנה רב', אינו טעם פדאי [מספיק] כשהוא בפני עצמו, שבעבור זה יבקשו לנחול שם, בין לבני ראובן ובין לבני גד. אלא מוכרח לומר שהיה כאן טעם נוסף, והיינו ששכט גד לפי שידע ששם נמצא חלקת קבורתו של 'מחקק' - משה, משום הכי נתן העצה לראובן, שגם הוא יבקש

דמשמע שהטעם של בני גד היה מחמת מקנה רב - רוב הבהמות שהיה להם, והוצרכו לארץ סיחון ועוג שהיתה מקום ראוי למרעה בהמתם, ולא מחמת ששם היה מקום קבורת משה.

טעם 'מקנה רב' לא היה העיקר
רק הטעם של קבורת משה

ויתרין הקושיא, בהקדם מה שכתב הרמב"ן בפרשת מטות (שם פסוק ב), ששני גד הם נתנו העצה לבני ראובן לבחר להם את ארץ סיחון ועוג, שכן מצינו שכל הפרשה של בני גד ובני ראובן, אף שהיה ראוי להקדים בפסוק את בני ראובן, שהיה הבכור, מכל מקום מזכיר הפתוב בני גד קדם בני ראובן, ומוכח מכך שהם היו העיקר בבקשת הנחלה בארץ סיחון ועוג, ורק בפסוק הראשון שם 'ומקנה רב היה

ציונים ומקורות

בני גד, כי הם נתנו העצה הזאת, והם היו המדברים תחלה למשה בנחלה הזאת, והם היו גבורים יותר מבני ראובן, כמו שנאמר (שם לג, כ) 'וטרף זרוע אף קדקוד', ולפיכך לא היו יראים לשבת לבדם בארץ הזאת מפני יושבי הארץ. וראה גם במדרש (במד"ר כו, יב), וכן בני גד ובני שמעון, אף הם היו בעלי מריבה. וביאר בחידושי היר"ל, שהכוונה שבחרו להם את ארץ הגלעד, שהם היו העיקר בזה, ובני ראובן היו טפלים להם. ז. מפני שבני גד היו גבורים יותר מבני ראובן, ולא היו יראים לשבת לבדם בארץ הזאת, מפני יושבי הארץ. ורבינו מבאר רק לפי דיוק הרמב"ן, אולם שלא לפי טעמו זה, ראה הערה הבאה. ח. ואף שהרמב"ן נתן טעם לחלק בין

משום שידעו, ששם תהיה קבורת משה, בטחו שבודאי לא יחזור המקום לעמון ומואב, ונתרצו לבחור בו. ולפי זה, אף מה שאמר הכתוב 'כי שם חלקת מחוקק ספון', אין זה עיקר הטעם, אלא רק שמחמת כן לא חשש שיטלוהו ממנו לאחר זמן. ה. לשון הפסוק, 'ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה'. ו. לשון הרמב"ן, 'ויבואו בני גד ובני ראובן, הקדים הכתוב בני ראובן בפסוק הראשון 'ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד', כמשפט, כי הוא הבכור ובן הגבירה, וכן כשיספר הכתוב המעשה הזה יאמר (דברים ג, טז) 'ולראובני ולגדי נתתי'. אבל בכל הפרשה הזו יקדים

גֵּד וְלֹא לִבְנֵי רְאוּבֵן. מִשּׁוּם הָכִי, שָׁם
בְּפֶרֶשֶׁת מִפּוֹת הַזִּבּוֹר הַטַּעַם שֶׁל מִקְנֵה רֶב,
וְכֵן רְמִז הַטַּעַם הָאֲחֵר, וְשִׁנְיָהֶם אֲמַת.

וְלִפִּי שֶׁהַטַּעַם זֶה תָּלוּי בְּמִיתָתוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה, וְלֹא הָיָה מִן הָרְאוּי
לְהַזְכִּירוֹ. וְעוֹד, שֶׁלֹּא הָיָה מוֹעִיל רַק לִבְנֵי

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵד

גֵּד הָיָה שֶׁגַם בְּנֵי רְאוּבֵן יִבְאוּ עִמָּם לִנְחוּל
בֶּאֱרֶץ סִיחֹן.^ז מִשּׁוּם הָכִי, שָׁם בְּפֶרֶשֶׁת
מִפּוֹת - כְּשֶׁנִּכְתְּבָה בְּקִשְׁתָּם מִמֶּשֶׁה לִנְחוּל
שָׁם, הַזִּבּוֹר הַכְּתוּב אֶת הַטַּעַם שֶׁל 'מִקְנֵה רֶב'
כִּי זֶה הַטַּעַם שֶׁאִמְרוּ לְמֹשֶׁה כְּשֶׁבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ
לִנְחוּל שָׁם, וְכֵן - בְּבִרְכַּת מֹשֶׁה, רְמִז הַטַּעַם
הָאֲחֵר שֶׁל מִקְוֶה קְבוּרָת מֹשֶׁה, לִפִּי שֶׁמֹּשֶׁה
יָדַע בְּרוּחַ קֹדֶשׁ, שֶׁעֵינֵק כּוֹנֵנָה בְּנֵי גֵד
בְּבִחִירָתָם בֶּאֱרֶץ סִיחֹן וְעוֹג, הִיטָה לִפִּי שֶׁשֶׁם
הָיָה מִקְוֶה קְבוּרָתוֹ, וְרַק נִסְתַּיְעוּ עִם טַעֲנַת
'מִקְנֵה רֶב', וְשִׁנְיָהֶם - שְׁנֵי הַטַּעֲמִים שֶׁל
'מִקְנֵה רֶב' וְשֶׁל מִקְוֶה קְבוּרָת מֹשֶׁה, הֵם
אֲמַת, וּמִפְּנֵי שְׁנֵי הַטַּעֲמִים יָחִד, בִּקְשׁוּ בְּנֵי גֵד
וּבְנֵי רְאוּבֵן לִנְחוּל שָׁם.

לִנְחוּל בְּעֵבֶר הִירְדֵן, בְּטַעֲנָה שֶׁמֶקוֹם זֶה רְאוּי
לְמַרְעָה בְּהַמָּתָם, בְּשִׁבְלִי שִׁיכּוּלוֹ גַם בְּנֵי גֵד
לְטַעוֹן כֵּן לִפְנֵי מֹשֶׁה, וְכִדְלָהֶן.^ח

הַטַּעַם שֶׁבְּנֵי גֵד לֹא הִזְכִּירוּ אֶת הַטַּעַם שֶׁל קְבוּרַת מֹשֶׁה

וְלִפִּי שֶׁהַטַּעַם הַזֶּה שֶׁל מִקְוֶה קְבוּרָת
מֹשֶׁה, הַכְּתוּב בְּפֶרֶשְׁתָּנוּ, תָּלוּי בְּמִיתָתוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה, וְלֹא הָיָה מִן הָרְאוּי לִבְנֵי גֵד לְהַזְכִּירוֹ
כְּשִׁדְּיָבְרוּ אֶל מֹשֶׁה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְעֲרוּהוּ
שֶׁעֵתִיד לְמוֹת וּלְהִקְבֹּר שָׁם וְלֹא יִכְנַס לֶאֱרֶץ
יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד, שֶׁאֵף אִם יִכְוָלִים הָיוּ בְּנֵי גֵד
לִזְמֹר לִפְנֵי מֹשֶׁה אֶת עֵינֵק טַעֲמִים מִפְּנֵי
קְבוּרָתוֹ,^ט מִכָּל מִקְוֶה, לֹא הָיָה מוֹעִיל טַעַם
זֶה רַק לְבְנֵי גֵד - שֶׁמֹּשֶׁה רִבִּינוּ נִקְבֹּר
בְּנַחֲלָתָם,^י וְלֹא לְבְנֵי רְאוּבֵן, וְרִצּוֹנָם שֶׁל בְּנֵי

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

זֶה מִשּׁוּם הַמִּקְנָה, אֲלֵא מִשּׁוּם דִּידְעוּ שֶׁשֶׁם יִהְיֶה
קְבוּרַת מֹשֶׁה רִבִּינוּ ע"ה, כְּדִפְרִשׁ בּוֹזֵאת הַבְּרִכָּה עַל
כִּי שֶׁם חִלְקָת מַחֲזִיק סִפּוֹן,^א אֲבָל הָרִי לֹא יִכְלוּ לִגְלוֹת
זֹאת לְמַרְעָה שֶׁלֹּא יִצְעֲרוּ אוֹתוֹ, וּבִפְרָט כִּי כַּעַת סָבַר
מַרְעָה שֶׁהוּא הַנֶּדֶר וְיִכְוָל לִיכָנֵס לֶאֱרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְלִזְמֹר אוֹמֵר הַכְּתוּב (בְּמִדְבָּר לֵב, ב) 'וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו',
שֶׁתְּכַלִּיתֶם הִיָּה לְהִיוֹתָם קְרוֹב עִם מֹשֶׁה רִבִּינוּ ע"ה,
רַק שֶׁלֹּא יִכְלוּ זֹאת לְהַגִּיד בְּפִיהֶם, לִזְמֹר וַיִּאֲמְרוּ אֵלָיו
גִּדְרוֹת צֶאֱן נִבְנָה וְגו', אֲבָל כּוֹנֵנָתָם וְתַכְלִיתָם הִיָּה
מִטַּעַם הַנִּל. אוֹלַם בְּאֶלְשִׁיךְ (בְּמִדְבָּר שֶׁ) כָּתַב סִבְרָא
לְהִיפֵךְ מִסִּבְרַת רִבִּינוּ, שֶׁאִמְרוּ בִלְבָם, שֶׁדָּבָר זֶה יֵאָדָר
לְמֹשֶׁה לִיאֲמֹר, כִּי יִשְׁמַח בְּבִקְשֵׁתִי חִלְקָתוֹ אֲשֶׁר הוּא
סִפּוֹן שֶׁם. יֵא. וְכִסְבֵּר הָאֶלְשִׁיךְ, שֶׁהוּבָא
בְּהִעָרָה לְעִיל בְּסִמּוֹן. יב. וְכֵן שֶׁאִמְרָה הַכְּתוּב
כֵּן, וְכִפִּי שֶׁמְבוֹאֵר בְּפִסְקִיתָא, שֶׁצִּיּוֹן לְעִיל בְּדִבְרֵי
רִשׁ"י. וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (סוֹטָה יג, ב), וְהִיכֵן מֹשֶׁה
קְבוּרָה, בְּחִלְקוֹ שֶׁל גֵּד, דְּכָתִיב 'וַיִּרָא רֹאשִׁית לוֹ' וכו'.
יג. שֶׁלֹּא רָצוּ לְחַלֵּק עִצָּמָם מִשָּׂאֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא
אִם כֵּן יִהְיֶה עִמָּם בְּנֵי שֶׁבֶט נֹסֵף.

הַשְּׁבָטִים, שֶׁבְּנֵי גֵד הָיוּ גְבוּרִים יוֹתֵר, מִכָּל מִקְוֶה,
כּוֹנֵנָת רִבִּינוּ לְלִמּוּד מְדִבְרֵיו רַק אֶת הַדִּיוֹק שֶׁבְּנֵי גֵד
נָתַנו הַעֲצָה לִבְנֵי רְאוּבֵן, אוֹלַם מִפְּרָשׁ בְּאוֹפֶן אֲחֵר,
שֶׁמַּעֲצָמָם לֹא הָיוּ מְבַקְשִׁים חֵלֶק שָׁם, וּבִקְשׁוּ רַק אֲחֵר
שֶׁקָּבְלוּ עָלָהּ מִבְּנֵי גֵד, וּמוֹכַח שֶׁבּוֹדָאֵי לָהֶם הִיָּה טַעַם
מְעוּלָה יוֹתֵר מֵהֶם, וְהֵינּוּ מִשּׁוּם קְבוּרַת מֹשֶׁה בְּחִלְקָה
נַחֲלָתָם. ט. וְאִפְשָׁר, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ יִכְוָלִים
לִזְמֹר לְמֹשֶׁה שֶׁהֵם רוֹצִים אֶת הַמִּקְוֶה מִפְּנֵי קְבוּרָתוֹ
שָׁם, וְהוֹצִיָּרוּ לִזְמֹר לוֹ טַעֲנַת 'מִקְנֵה רֶב', לִכֵּן הוֹכִיחוּ
לְשִׁתָּף בְּעֲצָה זֹאת בְּנֵי רְאוּבֵן שֶׁגַם לָהֶם הָיָה מִקְנָה
רֶב, בְּשִׁבְלִי שֶׁלֹּא יוֹכִיחוּ לָהֶם מִבְּנֵי רְאוּבֵן שֶׁאֵף שִׁישׁ
לָהֶם מִקְנָה רֶב, אֵינֶם חוֹשְׁשִׁים מִלְּהִיכָנֵס לֶאֱרֶץ מִפְּנֵי
כֵּן. [וּמִשְׁמַע קֶצֶת מְדִבְרֵי רִבִּינוּ, שֶׁאִמְרוּ בְּנֵי גֵד לִבְנֵי
רְאוּבֵן שֶׁעֵינֵק כּוֹנֵנָתָם לִנְחוּל שָׁם, הוּא מִפְּנֵי קְבוּרַת
מֹשֶׁה שָׁם, וְרַק לְמֹשֶׁה לֹא אִמְרוּ כֵּן]. י. כַּעַן
דִּבְרֵי רִבִּינוּ, כָּתַב בְּסִפְרָה נְחִלִּי מִיָּם לְהַגְרִי"מ מְבִרִיטְק
זצ"ל (פֶּרֶשֶׁת מִטּוֹת), 'וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיִּאֲמְרוּ אֵלָיו גִּדְרוֹת
צֶאֱן נִבְנָה לְמִקְנֵינוּ פֶּה', שֶׁטַּעֲמִים הִיָּה, דְּבִנֵּי גֵד וּבְנֵי
מִנְשָׁה, לֹא חָ"ו שֶׁמֶאֱסוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבָחֲרוּ בְּמִקְוֶה

ספר 'זרע שמשון' המנוקד

בהוצאה
מפוארת מאירת
עינים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקד הלאחד הוא תענוז